

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลแก้งแก
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

จัดทำโดย

นางนิตยา สมมุติรัมย์
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคามนี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้ความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลแก้งแกดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นางนิตยา สมมุติรัมย์

เลขานุการศูนย์บริการฯ ตำบลแก้งแก

สำนักงานเกษตรอำเภอกอสุ่มพิสัย

พฤษภาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

๑

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

๑

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๓

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๓

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

๓

๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

๓

๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๓

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑๐

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

๑๐

๑.๓.๒ ฤดูกาล

๑๐

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

๑๑

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

๑๑

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑๒

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

๑๒

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

๑๓

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑๕

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

๑๕

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑๗

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑๗

๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

๑๙

๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

๑๙

๑.๖.๔ การศึกษา

๑๙

๑.๖.๕ สาธารณสุข

๒๐

๑.๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

๒๐

๑.๖.๗ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

๒๓

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๒๓

๑.๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร

๒๓

อุตสาหกรรม ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลแก้งแก	๒๕
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๒๕
๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่	๒๕
๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๐
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๔๓
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๔๔
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๔๔
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๔๔
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๔๔
๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์	๔๔
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒
ตารางที่ ๒ แสดงลักษณะสำคัญของชุดดิน	๓
ตารางที่ ๓ แสดงความเหมาะสมของดินกับพืชเศรษฐกิจ ตำบลแก้งแก	๘
ตารางที่ ๔ ข้อมูลสถิติปริมาณน้ำฝนรายเดือน ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑ อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๑
ตารางที่ ๕ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๒
ตารางที่ ๖ แสดงรายละเอียดสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย	๑๖
ตารางที่ ๗ แสดงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรตำบลแก้งแก	๒๐
ตารางที่ ๘ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	๒๒
ตารางที่ ๙ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๓
ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๔
ตารางที่ ๑๑ แสดงพื้นที่สาธารณะประโยชน์	๒๕
ตารางที่ ๑๒ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๒๗
ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๐/๖๑ ตำบลแก้งแก	๒๗
ตารางที่ ๑๔ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๒๙
ตารางที่ ๑๕ ปฏิทินการปลูกข้าว	๒๙
ตารางที่ ๑๖ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๑
ตารางที่ ๑๗ แสดงจุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๑
ตารางที่ ๑๘ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ต่อปี ปีการเพาะปลูก ๒๕๕๙/๖๐ อำเภอกอสุมพิสัย	๓๔
ตารางที่ ๑๙ ราคาเฉลี่ยมันสำปะหลัง	๓๔
ตารางที่ ๒๐ แสดงจุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๕
ตารางที่ ๒๑ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยต่อไร่ต่อปี ปีการเพาะปลูก ๒๕๕๙/๖๐ อำเภอกอสุมพิสัย	๓๘
ตารางที่ ๒๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข	๔๐
ตารางที่ ๒๓ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๔๓

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ อาณาเขตติดต่อ	๑
ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงขอบเขตการปกครองและสภาพพื้นที่	๒
ภาพที่ ๓ สภาพพื้นที่บริเวณตำบลแก้งแก	๓
ภาพที่ ๔ ชุดดินในเขตตำบลแก้งแก	๙
ภาพที่ ๕ เส้นทางคมนาคม	๑๓
ภาพที่ ๖ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด	๑๔
ภาพที่ ๗ แหล่งน้ำธรรมชาติบริเวณตำบลแก้งแก	๑๗
ภาพที่ ๘ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๒๔
ภาพที่ ๙ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว	๒๖
ภาพที่ ๑๐ ข้อมูลการवादแปลง	๒๘
ภาพที่ ๑๑ แสดงแผนที่จุดรับซื้อข้าว ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย	๓๒
ภาพที่ ๑๒ แสดงเขตความเหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย	๓๒
ภาพที่ ๑๓ แสดงแผนที่จุดรับซื้อมัน ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย	๓๕
ภาพที่ ๑๔ แสดงแผนที่ความเหมาะสมสำหรับปลูกอ้อย	๓๖
ภาพที่ ๑๕ แสดงจุดรับซื้ออ้อยอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๙

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

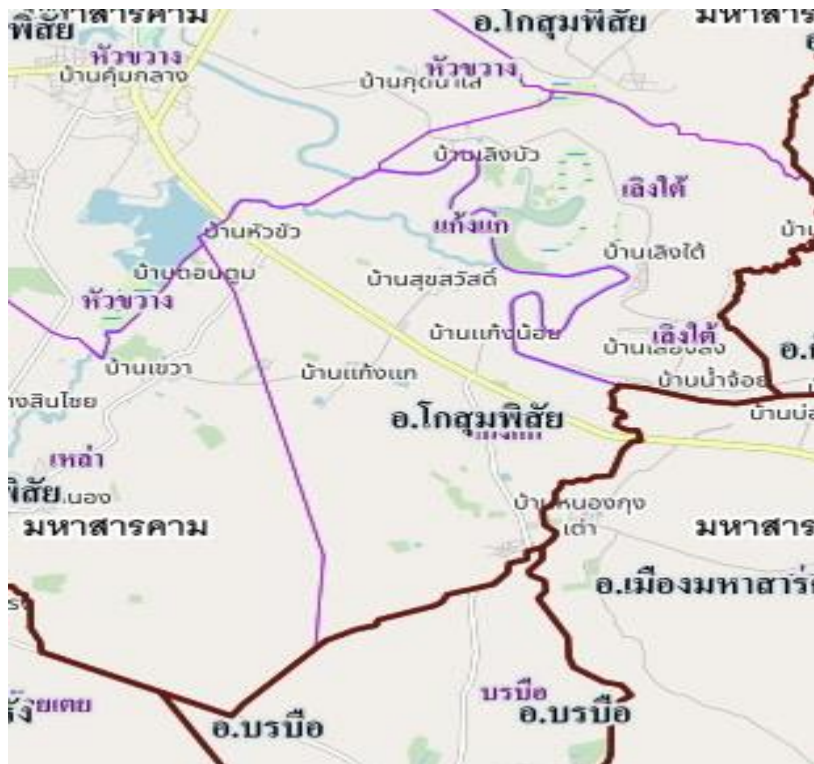
๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลแก้งแก อ.โกสุมพิสัย เป็นหนึ่งใน 17 ตำบล ของอำเภอโกสุมพิสัยอยู่ห่างจากตัวอำเภอ 5 ก.ม. ห่างจากจังหวัดมหาสารคามไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 21 ก.ม. ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 203 (มหาสารคาม-ขอนแก่น) อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 39 ลิปดา และ 15 องศา 44 ลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ 103 องศา 4 ลิปดา และ 103 องศา 9 ลิปดาตะวันออก

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

อาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหัวขวาง และตำบลเลิงใต้
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบรบือ อ.บรบือ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลท่าสองคอน อ.เมืองมหาสารคาม
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเหล่า

ภาพที่ ๑ อาณาเขตติดต่อ

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

จำนวนหมู่บ้าน ตำบลแก้งแกประกอบด้วยหมู่บ้าน รวม ๑๐ หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ๖๙๐ ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด ๔,๒๘๕ คน เป็นชาย ๒,๐๖๗ หญิง ๒,๒๑๘ คน ตามตาราง ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

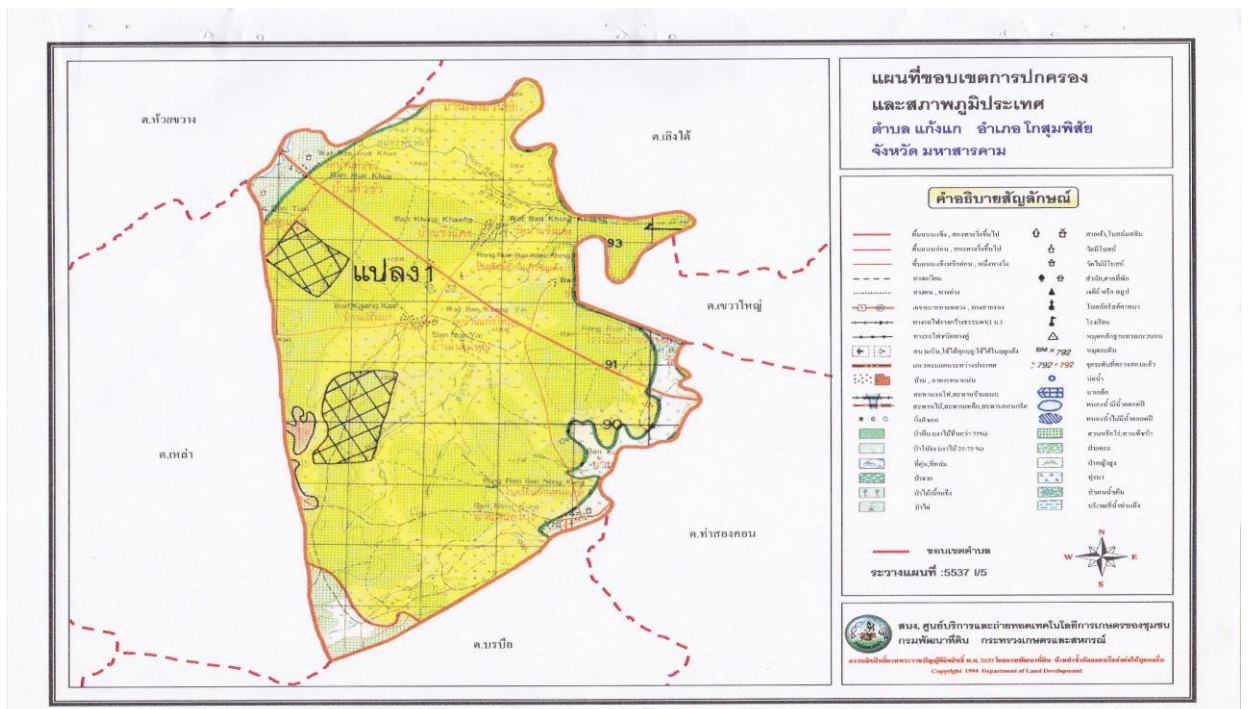
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	หมายเหตุ
๑	แก้งแก	นายนคร กิตติรักษณ์	
๒	โนนใหญ่	นายสมพงษ์ แสงแก้วเขียว	
๓	แก้งใหญ่	นางคำพอง วิชาศรี	
๔	หนองกุงน้อย	นายประสาน ชื่นแก้ว	
๕	ชิงแคง	นายอรรถเรต จอมทอง	
๖	แก้งน้อย	นายสมบัติ ไชยดี	
๗	หนองกุงน้อย	นายประจวบ พลยะพันธ์	
๘	หัวขัว	นายอดิเทพ นาสมฝัน	
๙	หนองกุงวันดี	นายทองสุข เกื้อนมูลละ	กำนัน
๑๐	สุขสวัสดิ์	นางยุพาพร ดรสุวรรณดี	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง (กรกฎาคม ๒๕๖๑)

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบโล่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชน และพื้นที่เกษตรกรรม และทิศใต้ของตำบลจะเป็นที่ราบสูง (ระดับความสูงจากน้ำทะเล ๑๘๑) แล้วค่อยๆ ลาดต่ำลงสู่ทางทิศเหนือของตำบล ซึ่งติดต่อกับลำน้ำชี (ตามแสดงภาพตัดขวาง)

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
<p>น้ำตาล สีเหลือง หรือแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดิน พวกตะกอนน้ำ หรือเกิดจาก การสลายตัวของเนื้อหิน หยาบ พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่น จนถึงที่ลาดเชิงเขา ส่วน ใหญ่มีความลาดชันประมาณ ๓-๒๐% และบางส่วนมี ความลาดชันประมาณ ๒๐- ๓๕% เป็นดินลึก มีการ ระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดิน อยู่ลึกกว่า ๑.๕๐ เมตร ตลอดปี มีความอุดม สมบูรณ์ตามธรรมชาติ ต่ำ pH ประมาณ ๔.๕ - ๕.๕</p>	<p>๒. มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ๓. มีสภาพพื้นที่เป็นลูก คลื่นจนถึงที่ลาดเชิงเขา ๔. มีการชะล้างพังทลาย ของดิน ความลาดชัน ๒๐- ๓๕%</p>	<p>- ม.๔ บ้านหนองกุ้งน้อย - ม.๗ บ้านหนองกุ้งน้อย - ม.๙ บ้านหนองกุ้งน้อย - คิดเป็นร้อยละ ๔๑ ของพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๙,๙๘๓ ไร่</p>	<p>- มันสำปะหลัง - อ้อย - ข้าวโพด - หม่อน - ถั่วลิสง - ไม้ผล - ไม้ยืนต้น</p>

๒) หน่วยดินที่ ๒๔ ชุดดิน อุบล (Ub) บ้านบึง (Bbg) ท่าอุเทน (Tu)

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
<p>- เนื้อดินเป็นพวกดินทราย มีสี น้ำตาลปนเทา พบจุดสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีเทาในชั้นดินล่าง บางแห่งจะพบชั้นที่มีการสะสม อินทรีย์วัตถุเป็นชั้นบาง ๆ มี สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ หรือรายเรียบตามลานตะพักลำ น้ำระดับต่ำและระดับกลาง เป็นดินลึก มีการระบายน้ำ ค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง มี ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ต่ำมาก</p>	<p>๑. ดินทรายจัด ๒. พืชแสดงอาการ ขาดน้ำในช่วงฝนทิ้ง ช่วง ๓. ความอุดม สมบูรณ์ต่ำ</p>	<p>- ม.๒ บ้านโนนใหญ่ - ม.๓ บ้านแก้งใหญ่ - ม.๔ บ้านหนองกุ้งน้อย - ม.๕ บ้านชิงแคง - คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของ พื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๔,๖๒๗ ไร่</p>	<p>๑. ทำนา ๒. ปลูกมัน สำปะหลัง ๓. ปลูกหม่อน</p>

- pH ประมาณ ๕.๕ - ๖.๕			
-----------------------	--	--	--

๓) หน่วยดินที่ ๑๗ ชุดดินหล่มเก่า (Lk) ร้อยเอ็ด (Re) เรณู (Rn) สายบุรี (Bu)

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
- เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทราย หรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียว มีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประพอกสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีเทา ประปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อน หรือก้อนสารเคมีพวกเหล็ก และแมงกานีสในดินชั้นล่างเกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างเรียบ ตามลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแข็งซังลึก ๓๐-๕๐ ซม. นาน ๒-๔ เดือน เป็นดินลึกมาก ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเลวมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ	๑. ดินค่อนข้างเป็นทราย ๒. ฤดูฝนน้ำขังนาน ๒-๔ เดือน ๓. ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	ม.๑ บ้านแก้งแก ม.๒ บ้านโนนใหญ่ ม.๓ บ้านแจ้งใหญ่ ม.๔ บ้านหนองกุงน้อย ม.๖ บ้านแก้งน้อย ม.๘ บ้านหัวขัว - คิดเป็นร้อยละ ๑๗ ของพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๔,๑๓๙ ไร่	๑. ทำนา ๒. ปลูกมันสำปะหลัง

๔) หน่วยดินที่ ๓๘ ชุดดินเชียงใหม่ (Cm) ชุมพลบุรี (Chp) ดอนเจดีย์ (Dc)

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
- เนื้อดินเป็นพวกดินร่วน หรือดินร่วนปนทรายละเอียด มีลักษณะการทับถมเป็นชั้น ตะกอนลำน้ำในแต่ละช่วงเวลา ดินมีสีน้ำตาลอ่อน อาจพบจุดประสีเทา และสีน้ำตาลในดินชั้นล่าง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณสันดินริมน้ำ ที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบมีความลาดชันประมาณ ๐-๒% เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดิน	๑. เนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย ๒. มีน้ำท่วมจากแม่น้ำในบางช่วงของปี	ม.๕ บ้านชิงแคง ม.๖ บ้านแก้งน้อย ม.๘ บ้านหัวขัว - คิดเป็นร้อยละ ๙ ของพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๒,๑๙๒ ไร่	- ใช้ทำนา

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
<p>ลึกประมาณ ๑ เมตร ในฤดูฝน มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง</p> <p>- pH ๕.๐ - ๗.๐</p>			

๕) หน่วยดินที่ ๔๑ (๔๑B) ชุดดินกำบัง (Kg) และรวมพวกชุดดินที่มีหน้าดิน

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
<p>- ช่วง ๕๐ ซม. เป็นดินทราย หรือดินทรายปนดินร่วน ดินชั้นถัดไปเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนเหนียวปนทรายเป็นดินสีน้ำตาลอ่อนหรือสีเหลืองปนน้ำตาล อาจพบจุดประในดินชั้นล่าง เกิดจากตะกอนลำน้ำ หรือวัตถุน้ำพาจากบริเวณที่สูงทับอยู่บนชั้นดินที่สลายผุพังของหินพื้นหรือเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดต่าง ๆ ชนิดต่างยุค พบบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นขอบลาด มีความลาดชันประมาณ ๒-๑๒% เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๓ เมตร ในฤดูแล้ง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ</p> <p>- pH ๔.๖ - ๖.๖</p>	<p>๑. เนื้อดินเป็นทรายจัด</p> <p>๒. ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ</p> <p>๓. มีการชะล้างพังทลายของดิน ความลาดชันไม่เกิน ๑๒%</p>	<p>ม.๑ บ้านแก้งแก</p> <p>ม.๔ บ้านหนองกุงน้อย</p> <p>ม.๙ บ้านหนองกุงน้อย</p> <p>- คิดเป็นร้อยละ ๑๑ ของพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๒,๖๗๙ ไร่</p>	<p>- ใช้ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่น มันสำปะหลัง, อ้อย, ถั่วลิสง, กระจัง เป็นต้น</p>

๖) หน่วยดินที่ ๒๒ ชุดดิน น้ำกระจาย (Ni) สีทน (St) สันทราย (Sai)

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
- เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทราย หรือดินทรายปนดินร่วนสีพื้นเป็นสีเทาหรือน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง หรือสีเหลืองปนน้ำตาล และอาจพบศิลาแลงอ่อนในดินชั้นล่าง มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างรายเรียบตามลาน	๑. ดินค่อนข้างเป็นทราย ๒. ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ	- ม.๙ บ้านหนองวันดี - คิดเป็นร้อยละ ๒ ของพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๔๗๘ ไร่	- ใช้ทำนา บางแห่งคงเป็นป่าอยู่

๗) หน่วยดินที่ ๒ ชุดดิน อูธยา (Ay) บางเขน (Bu) บางน้ำเปรี้ยว (Bp)

ลักษณะสำคัญของดิน	ปัญหาของดิน	พื้นที่ที่พบในตำบล	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
- เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีเทาหรือเทาแก่ ดินล่างสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล และสีเหลืองหรือสีแดง ดินกลุ่มนี้เป็นดินลึก มีการระบายน้ำเลว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕ -๕.๐	- ดินเป็นกรดจัด ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อผลผลิต - ฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน ๓-๕ เดือน ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับพืชไร่, ไม้ผล และป่าไม้	- ม.๕ บ้านชิงแคง - คิดเป็นร้อยละ ๑ ของพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๒๔๓ ไร่	- ใช้ทำนา

สรุป ลักษณะทางกายภาพของดินตำบลแก้งแก ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย ถึงร้อยละ ๖๐ รองลงมาเป็นดินทรายร้อยละ ๓๐ และเป็นดินร่วน หรือดินร่วนปนทรายร้อยละ ๙ ซึ่งส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ pH ประมาณ ๔.๕ - ๗ มีระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑ - ๕ เมตร ตลอดปี

ตารางที่ ๓ แสดงความเหมาะสมของดินกับพืชเศรษฐกิจ ตำบลแก้งแก

พืชเศรษฐกิจ	หน่วยที่ดินที่ (กลุ่มชุดดิน)						
	๒	๑๗	๒๒	๒๔	๓๕	๒๘	๔๑ B
ข้าว	๑	๑ ช	๑ช	๒ ช	๓ ณ	๒ ณ	๓ ณ
ข้าวโพด	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
มันสำปะหลัง	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
ถั่วลิสง	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
ถั่วเขียว	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
อ้อยโรงงาน	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
หม่อน-ไหม	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
ปอแก้ว	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
งา	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
มะละกอ	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
มะขาม	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
พืชผักต่าง ๆ	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๓ ค	๑	๑ ช	๒ ช
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	๒ ค	๒ ค	๒ ค	๒ ค	๑	๑	๑

สัญลักษณ์แสดงชั้นความเหมาะสมของดิน

๑ = ดินมีความเหมาะสม

๒ = ดินไม่ค่อยเหมาะสม

๓ = ดินไม่เหมาะสม

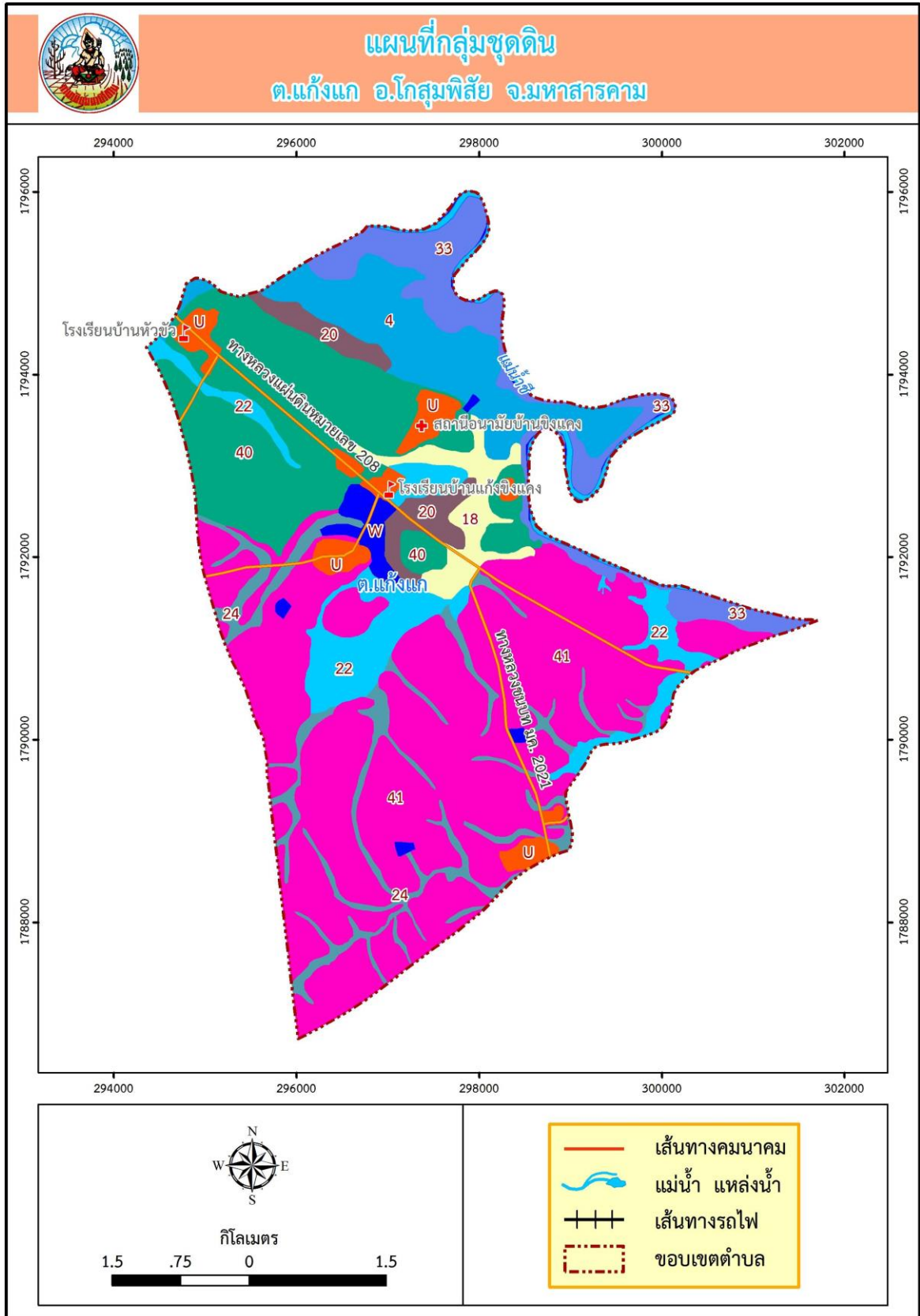
สัญลักษณ์ที่แสดงข้อจำกัดของดินที่ทำให้ดินนั้นไม่ค่อยเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

ค = มีปัญหาน้ำท่วมหรือน้ำป่าทำให้เสียหายในฤดูเพาะปลูก (F)

ช = ดินมีเนื้อดินหรือโครงสร้างไม่เหมาะสม เช่น ค่อนข้างเหนียวหรือเป็นทรายจัด (S)

ณ = สภาพภูมิประเทศมีความลาดชันสูงหรือสภาพพื้นที่อยู่สูงเกินไปที่จะเก็บกักน้ำได้ (T)

ฉ = ดินมักขาดน้ำในฤดูเพาะปลูกถ้าใช้ทำนาหรือปลูกพืชผัก (W)

ภาพที่ ๔ ชุดดินในเขตตำบลแก้งแก
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศเหมือนกับพื้นที่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วไป คือ ๓ ฤดู ประกอบด้วย ฤดูร้อนจากห้วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนจากห้วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวจากห้วงเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกๆปี อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๒๔.๕ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๑.๐ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๓๑.๖๖ องศาเซลเซียส

ตารางที่ ๔ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิรายเดือน ปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (หน่วย : ไร่ยลละ)

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๒๔.๗๕	๒๔.๐๙	๒๑.๕๑	๒๒.๗๖	๒๕.๐๒	๒๔.๒๕	๑๙.๑	๓๒.๒	๓๓.๔	๒๒.๔๑	๒๔.๕๐
กุมภาพันธ์	๒๖.๔๔	๒๗.๗๐	๒๖.๑๘	๒๖.๐๐	๒๓.๙๖	๒๖.๕	๑๘.๘	๓๖.๔	๓๔.๐	๒๕.๗๘	๒๗.๑๘
มีนาคม	๒๘.๒๖	๒๙.๙๘	๒๙.๙๔	๒๙.๗๙	๒๙.๙๗	๒๙	๒๒.๓	๓๘.๒	๓๗.๒	๒๙.๕๑	๓๐.๔๒
เมษายน	๒๙.๑๖	๓๐.๙๓	๓๐.๑๙	๓๐.๖๕	๓๓.๐๑	๓๐	๒๓.๗	๓๘.๙	๓๖.๑	๓๐.๓๑	๓๑.๓๐
พฤษภาคม	๒๙.๑๑	๒๙.๙๕	๓๐.๔๙	๓๑.๔๑	๓๑.๑๘	๓๐.๕	๒๔.๖	๓๖.๖	๓๗.๙	๓๑.๒๙	๓๑.๓๐
มิถุนายน	๒๙.๑๓	๒๙.๓๗	๒๙.๙๖	๓๐.๒๗	๒๙.๘๘	๒๙	๒๕.๒	๓๖.๔	๓๕.๔	๓๐.๖๐	๓๐.๕๓
กรกฎาคม	๒๘.๕๓	๒๘.๕๔	๒๘.๖๕	๒๘.๗๗	๒๘.๖๘	๒๘.๕	๒๕	๓๕.๑	๓๕.๕	๒๙.๗๒	๒๙.๗๐
สิงหาคม	๒๗.๙๒	๒๗.๙๕	๒๘.๔๔	๒๘.๔๕	๒๘.๘๓	๒๘.๕	๒๔.๙	๓๓.๕	๓๓.๔	๓๐.๐๒	๒๙.๒๐
กันยายน	๒๘.๑๒	๒๗.๕๐	๒๘.๑๘	๒๘.๓๐	๒๗.๙๙	๒๗.๕	๒๔.๕	๓๓.๔	๓๓.๕	๒๘.๒๐	๒๘.๗๒
ตุลาคม	๒๗.๙๓	๒๗.๐๐	๒๗.๗๔	๒๗.๒๕	๒๘.๒๗	๒๖.๕	๒๓.๖	๓๔.๑	๓๐.๑	๒๗.๘๙	๒๘.๐๔
พฤศจิกายน	๒๘.๐๖	๒๖.๖๗	๒๗.๐๙	๒๗.๙๐	๒๖.๙๒	๒๔	๒๑.๗	๓๓.๐	๓๑.๙	๒๖.๗๐	๒๗.๔๐
ธันวาคม	๒๖.๔๔	๒๖.๔๔	๒๓.๘๒	๒๕.๙๕	๒๔.๘๑	๒๒.๕	๒๐.๒	๓๑.๓	๓๐.๕	๒๔.๑๑	๒๕.๖๐
เฉลี่ย	๒๖.๖๖	๒๗.๘๒	๒๘.๐๑	๒๗.๖๘	๒๘.๑๒	๒๘.๒๑	๒๒.๘	๓๔.๙๒	๓๔.๐๗	๓๓.๖๕	๓๑.๒๖

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา มหาสารคาม ๒๕๖๕

๑.๓.๒ ฤดูกาลไปสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

๑) ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

๒) ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม
 ๓) ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

ฤดูร้อนเริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และเป็นระยะที่ขั้วโลกเหนือหันเข้าหาดวงอาทิตย์ โดยเฉพาะเดือนเมษายนบริเวณประเทศไทย มีดวงอาทิตย์อยู่เกือบตรงศีรษะในเวลาเที่ยงวัน ทำให้ได้รับความร้อนจากดวงอาทิตย์เต็มที่ สภาวะอากาศจึงร้อนอบอ้าวทั่วไป ในฤดูนี้แม้ว่าโดยทั่วไปจะมีอากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีมวลอากาศเย็นจากประเทศจีน แผ่ลงมาปกคลุมถึงประเทศไทยตอนบน ทำให้เกิดการปะทะกันของมวลอากาศเย็น กับมวลอากาศร้อนที่ปกคลุมอยู่เหนือประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนอง และลมกระโชกแรง หรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายได้ พายุฝนฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นในฤดูนี้มักเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพายุฤดูร้อน

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคม เมื่อมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย และร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านประเทศไทย ทำให้มีฝนชุกทั่วไป ร่องความกดอากาศต่ำนี้ปกติจะพาดผ่านภาคใต้ในระยะต้นเดือนพฤษภาคม แล้วจึงเลื่อนขึ้นไปทางเหนือตามลำดับ จนถึงช่วงประมาณปลายเดือนมิถุนายน จะพาดผ่านอยู่บริเวณประเทศจีนตอนใต้ ทำให้ฝนในประเทศไทยลดลงระยะหนึ่ง และเรียกว่าฝนทิ้งช่วง ซึ่งอาจนานประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรง และมีฝนน้อยนานนับเดือน ในเดือนกรกฎาคมปกติร่องความกดอากาศต่ำ จะเลื่อนกลับลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน พาดผ่านบริเวณประเทศไทยอีกครั้ง ทำให้มีฝนชุกต่อเนื่อง และปริมาณฝนเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกรกฎาคมเป็นต้นไป จนกระทั่งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดเข้ามาปกคลุมประเทศไทย แทนที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ประมาณกลางเดือนตุลาคม ประเทศไทยตอนบนจะเริ่มมีอากาศเย็นและฝนลดลง โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เว้นแต่ภาคใต้ยังคงมีฝนชุกต่อไปจนถึงเดือนธันวาคม และมักมีฝนหนักถึงหนักมากจนก่อให้เกิดอุทกภัย โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันออก ซึ่งจะมีปริมาณฝนมากกว่าภาคใต้ฝั่งตะวันตก อย่างไรก็ตาม การเริ่มต้นฤดูฝนอาจจะช้าหรือเร็วกว่ากำหนดได้ประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนาน ๑-๒ สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวน ไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็น หรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง โดยเฉพาะบริเวณภาคกลางตอนล่าง และภาคตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งจะหมดฝน และเริ่มมีอากาศเย็นช้ากว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

จากสถิติน้ำฝนที่วัดโดยสำนักงานอุตุฯนิยมหาวิทยาลัยอ่าวโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีมีค่าประมาณ ๙๖.๗๒ มิลลิเมตร โดยมีปริมาณฝนตกสูงสุดในเดือนกันยายน มีค่า ๒๓๘.๙๓ มิลลิเมตร (ตารางที่ ๕)
 ตารางที่ ๕ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน อ่าวโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๗๓.๙	๔.๑	๖๙.๑๗	๐.๐	๔๐.๘	๒	๑.๙	๐	๒.๙	๐	๑๙.๔๘

กุมภาพันธ์	๐.๑	๐.๐	๖๘.๙๑	๓๐.๗	๐	๐	๗.๓	๒๖.๙	๐	๑๓.๑	๑๔.๗๐
มีนาคม	๒.๑	๒๕.๑	๖๖.๖๗	๑๖.๑	๑.๔	๓๘	๕๙.๙	๖.๙	๑๑๕.๓	๖๕.๙	๔๑.๖๓
เมษายน	๑๗๒.๒	๒๖.๓	๗๐.๓๙	๒๒.๔	๑๔๑.๑	๑๓	๑๘๘.๘	๒๘.๑	๑๖๐.๔	๑๐๔.๙	๙๒.๗๖
พฤษภาคม	๔๑๔.๙	๒๐๓.๔	๖๙.๗๗	๒๔.๘	๑๖๙.๖	๔๑	๒๑๗.๗	๒๓๒.๘	๙๗.๐	๑๓๐.๗	๑๖๐.๑๖
มิถุนายน	๕๙.๙	๖๘	๗๓.๕๕	๑๗๔.๔	๒๓๓.๘	๕๘	๑๔๙.๓	๕๒.๒	๑๑๔.๖	๑๖๘.๖	๑๑๕.๒๔
กรกฎาคม	๑๐๓.๕	๑๙๑	๗๙.๐๘	๒๐๘.๐	๒๕๘.๐	๑๕๐	๒๔๕.๓	๑๒๙.๑	๑๘๗.๘	๑๔๘.๔	๑๗๐.๐๒
สิงหาคม	๓๖๒.๓	๒๑๗.๙	๗๙.๑๙	๑๗๖.๘	๓๕๕.๙	๘๖	๑๕๓.๙	๕๗๗.๒	๒๔๗.๗	๑๓๒.๔	๒๓๘.๙๓
กันยายน	๑๙๐.๑	๓๔๗.๕	๘๑.๓๖	๑๕๐.๙	๓๗๖.๗	๕๑	๑๕๘.๔	๑๙๒.๑	๒๐๔.๔	๔๐๑	๒๑๕.๓๕
ตุลาคม	๗๘.๘	๕๑.๑	๗๕.๒๔	๘๓.๗	๑๑๘.๖	๙๓	๒๓.๖	๑๑.๘	๑๒๘.๖	๑๒๓.๙	๖๗.๘๓
พฤศจิกายน	๙.๑	๔.๖	๗๔.๖๔	๑.๓	๓๓.๙	๐	๒๗.๔	๑.๕	๖.๕	๐	๑๕.๙๐
ธันวาคม	๐.๐	๑๗.๗	๖๘.๒๒	๐.๐	๐	๓	๐	๐	๐	๐	๘.๖๐
เฉลี่ย	๑๒๒.๒๔	๙๖.๓๙	๗๓.๐๑	๗๔.๐๙	๑๔๔.๑๕	๔๔.๕๘	๑๐๒.๗๙	๑๐๔.๘๘	๑๐๕.๔๓	๑๐๗.๔๑	๙๖.๗๒

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา มหาสารคาม ๒๕๖๕

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๒๔.๕๐ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคม
อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๑.๓๐ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๓๑.๒๖
องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๗๒.๘๘

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

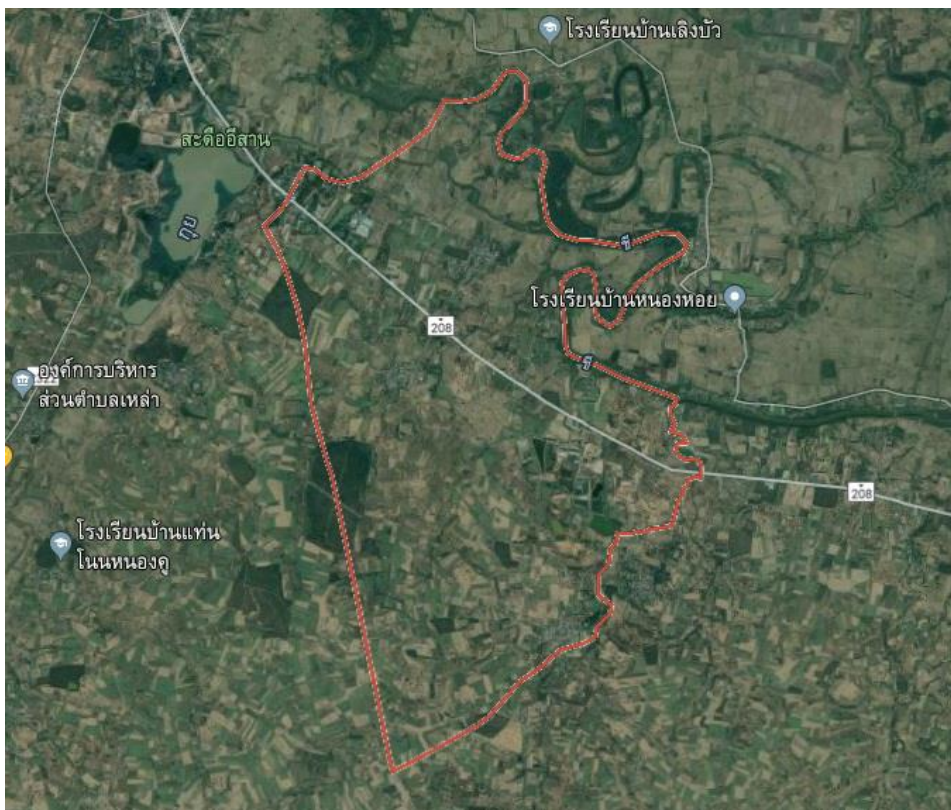
๑.๔.๑ ถนนสายหลัก-ถนนสายรอง

ตำบลแก้งแกอยู่ห่างจากอำเภอโกสุมพิสัย ประมาณ ๕ กิโลเมตร มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๘ จากจังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย ในตำบลเขวไร่, ตำบลแพง, ตำบลหนองบอน ตำบลหัวขวาง และตำบลแก้งแก

การคมนาคมภายในตำบล

- ถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน ๑๔,๕๖๘ เมตร
- ถนนดิน ๒๘,๕๗๐ เมตร
- ถนนลูกรัง ๘,๔๒๔ เมตร
- ถนนลาดยาง ๑๓,๑๘๐ เมตร

สภาพการคมนาคมในเขตตำบล ใช้ทางเดินเท้า , รถจักรยานยนต์ และรถยนต์โดยสารประจำหมู่บ้าน (มีเพียง ม. ๔,๗,๙) เมื่อเดินทางไปยังอำเภอโกสุมพิสัยมีรถโดยสารประจำทางสายอำเภอโกสุม - มหาสารคาม วิ่งผ่านทุก ๒ ชั่วโมง

ภาพที่ ๕ เส้นทางคมนาคม
(ที่มา : กระทรวงคมนาคม)

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

เส้นทางคมนาคมของจังหวัด จำแนกเป็น ถนนสายประธาน ถนนสายหลัก และถนนสายรอง
ดังนี้ ถนนสายประธาน ประกอบด้วย

(๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓ (บ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-ยโสธร-อุบลราชธานี)
เป็น เส้นทางที่มีความสำคัญในระดับภาค เชื่อมโยงจังหวัดตอนกลางกับจังหวัดตอนล่างของภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านทิศตะวันออก

(๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓ (ตอนเลี้ยวเมืองด้านตะวันออกและด้านตะวันตก) เป็น
ระบบถนนวงแหวนของชุมชนเมืองมหาสารคาม เป็นเส้นทางที่แบ่งเบาปริมาณการจราจรของระบบถนนสาย
หลัก และทำให้การเชื่อมโยงติดต่อของชุมชนภายในจังหวัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นเส้นทางเลี้ยวเมือง
(BY PASS) กรณีไม่ต้องการผ่านชุมชนเมืองมหาสารคาม

(๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๘ (มหาสารคาม-โกสุมพิสัย-ท่าพระเชื่อมโยงกับถนน
มิตรภาพจังหวัดขอนแก่น) เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย
เทศบาลตำบลท่าพระ และบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ) ปัจจุบันได้รับจัดสรร
งบประมาณจาก กระทรวง กรม ดำเนินการก่อสร้างขยายเส้นทางจาก ๒ ช่องจราจร เป็น ๔ ช่องจราจร ตลอด
เส้นทางจราจรแล้ว

(๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๓ (มหาสารคาม-กันทรวิชัย-กาฬสินธุ์)เชื่อมโยงระหว่าง
จังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดกาฬสินธุ์ ผ่านอำเภอกันทรวิชัย อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

(๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๙ (บรบือ-นาเชือก-พยัคภูมิพิสัย-บุรีรัมย์) เชื่อมโยงระหว่าง จังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถนนสายหลัก เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างเส้นทางหลักและถนนสายรอง ภายในจังหวัด มหาสารคาม ให้สามารถติดต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีบทบาทในการแบ่งเบาปริมาณการจราจรของ ระบบถนนประธานและทำหน้าที่การเชื่อมโยงติดต่อระหว่างชุมชนสำคัญของจังหวัดประกอบด้วย

- ๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๐ (อำเภอมะนังมหาสารคาม - อำเภอวาปีปทุม)
- ๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๕ (อำเภอวาปีปทุม - อำเภอพยัคภูมิพิสัย - จังหวัดบุรีรัมย์)
- ๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๙ (สายขอนแก่น - เชียงยืน - กาฬสินธุ์)
- ๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๒ (สายพยัคภูมิพิสัย - พุทไธสง - สุวรรณภูมิ)
- ๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๒๓๗ (สายโกสุมพิสัย - เชียงยืน)
- ๖) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๕๒ (สายเชียงยืน - ชื่นชม - กระนวน)
- ๗) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๐๐ (สายโกสุมพิสัย - กุดรัง)
- ๘) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๒๒ (สายโกสุมพิสัย - กุดรัง - บรบือ - นาดูน)
- ๙) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๖๓ (สายบรบือ - วาปีปทุม)
- ๑๐) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๘๑ (สายนาเชือก - นาดูน)
- ๑๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๑๘ (สายกันทรวิชัย - เชียงยืน)
- ๑๒) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๓๘๐ (สายมหาสารคาม - แกดดำ) ถนนสายรอง

ประกอบด้วย ทางหลวงท้องถิ่นและทางหลวงชนบท เป็นระบบถนนที่เชื่อมโยง ติดต่อกันระหว่างชุมชนศูนย์กลาง ชนบทและพื้นที่ชนบท เป็นเส้นทางที่นำผลผลิตจากพื้นที่เกษตรกรรม มายังตลาด ที่เป็นชุมชนศูนย์กลางของพื้นที่

ภาพที่ ๖ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด
(ที่มา : กระทรวงคมนาคม)

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

ตำบลแก้งแกมีพื้นที่บริเวณทิศเหนือติดกับลำน้ำชี และบริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ ติดกับบึงกุยซึ่งถือว่าเป็นแหล่งน้ำ ๒ แหล่งนี้ เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญมาก ในส่วนของลำน้ำชีจะใช้ประโยชน์โดยการสูบน้ำขึ้นมาเพื่อทำการเกษตร ๒ วิธีคือ

๑) โดยการสูบน้ำด้วยเครื่องสูบน้ำ ซึ่งเกษตรกรจะใช้เครื่องสูบน้ำส่วนตัว

๒) โดยการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า จำนวน ๔ สถานี จำนวน ๑ สถานี ซึ่งเป็นจุดที่มีปัญหาไม่เพียงพอ และการชำรุดของคลองส่งน้ำ (สถานีสูบน้ำบ้านหัวขัว) ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก จะโอนให้องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าเป็นผู้ดูแล

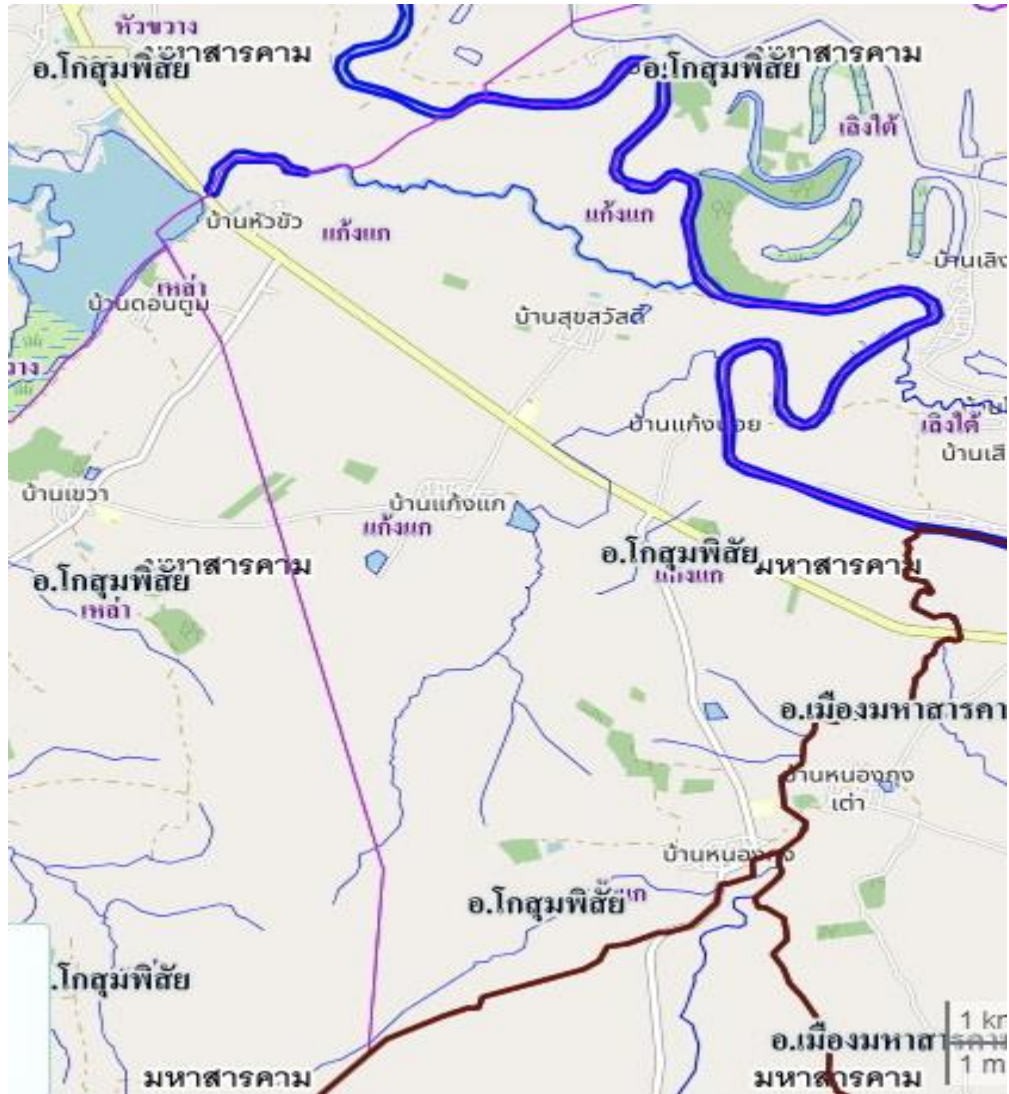
ในส่วนการใช้ประโยชน์จากบึงกุย ซึ่งบึงกุยถือว่าเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่มาก มีพื้นที่ ไร่ เขตติดต่อกับตำบลถึง ๓ ตำบล คือ ตำบลแก้งแก , ตำบลเหล่าและตำบลหัวขวาง ตำบลแก้งแกมีหมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์จากบึงกุยหลัก ๆ อยู่ ๓ หมู่บ้านคือ หมู่ที่ ๘ บ้านหัวขัว , หมู่ที่ ๕ บ้านชิงแคง และหมู่ที่ ๑๐ บ้านสุขสวัสดิ์ โดยการสูบน้ำจากห้วยวังเลา ซึ่งเป็นลำห้วยที่เชื่อมต่อจากบึงกุยไหลลงลำน้ำชี การสูบน้ำเพื่อใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร

ตารางที่ ๖ แสดงรายละเอียดสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย

ลำดับที่	ชื่อสถานีสูบน้ำ	ชื่อสายคลอง	ความยาว (เมตร)	พื้นที่ส่งน้ำ (ไร่)	หมายเหตุ
๑	บ้านแก้งน้อย	MC	๒,๙๒๕	๖๔๒	แก้งน้อย(ม.๖) ,แก้งใหญ่ (ม.๓)
		MC - ๑R	๑,๓๒๒	๒๘๙	แก้งน้อย(ม.๖) , แก้งใหญ่ (ม.๓)
		MC-๑R-๒R	๑,๐๐๐	๒๑๙	-----"-----
		MC-๑R-๑R	-	๔๕๐	-----"-----
		รวม	๕,๒๔๗	๑,๑๕๐	
๒	บ้านหัวขัว ต.แก้งแก ถึงคุ้มใต้ ต.หัวขวาง	รวม	๔,๗๗๕	๑๓๗๖	เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ จำนวน ๗๒ ครัวเรือน บ้านหัวขัว,บ้านชิงแคง, บ้านสุขสวัสดิ์ ต.แก้งแก บ้านคุ้มใต้ ต.หัวขวาง
๓	บ้านชิงแคง-แก้งแก	MC	๑,๒๐๐	๔๙๒	บ้านแก้งใหญ่, บ้านแก้งน้อย,ชิงแคง
		ML	๑,๐๗๕	๔๓๘	บ้านแก้งใหญ่, บ้านแก้งน้อย
		รวม	๒,๒๗๕	๙๓๐	

ตารางที่ ๗ แสดงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรตำบลแก้งแก

ชื่อแหล่งน้ำ	ประเภทของแหล่งน้ำ	พื้นที่ของแหล่งน้ำ (ไร่)	ที่ตั้งของแหล่งน้ำ		การใช้ประโยชน์	ความเพียงพอ
			บ้าน	หมู่ที่		
สระหนองคู	สระน้ำ	7	แก้งแก	1	เลี้ยงสัตว์	ตลอดปี
หนองน้ำสร้าง	หนองน้ำ	24	แก้งใหญ่	3	ประปาหมู่บ้าน	ตลอดปี
หนองสิม	หนองน้ำ	8	ชิงแคง	5	เลี้ยงสัตว์	ไม่ตลอดปี
กุดน้ำใส	สระน้ำ	5	ชิงแคง	5	--	--
หนองจันดา	สระน้ำ	5	ชิงแคง	5	--	--
หนองหินครก	หนองน้ำ	6	หนองกุงวันดี	9	--	--
หนองบักแหลม	หนองน้ำ	8	หนองกุงน้อย	4	--	ตลอดปี
ห้วยวังเลา	หนองฝาย	ยาว 1 กม.	ห้วยข้าว	8	นาปี	--
ห้วยวังเลา	ลำห้วย	ยาว 5 กม.	ห้วยข้าว,ชิงแคง	2,5,10	ข้าวนาปี,พืชฤดู แล้ง	ไม่ตลอดปี
ห้วยขามแป	ลำห้วย	ยาว 15 กม.	แก้งแก,ชิงแคง แก้งน้อย	1,2,3 5,6	ข้าวนาปี	--

ภาพที่ ๗ แหล่งน้ำธรรมชาติบริเวณตำบลแก่งแก

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

การขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร

เนื่องจากตำบลแก่งแก เริ่มมีโรงงานอุตสาหกรรมมาก่อตั้ง ทำให้แรงงานที่มีอยู่เข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงาน และมีราคาค่าแรงที่สูงขึ้น

แนวทางแก้ไข ในอนาคตต้องพึ่งเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรมากขึ้น เช่นการปลูกอ้อย และการเก็บเกี่ยวอ้อยซึ่งสามารถนำเครื่องจักรมาใช้

รายได้ การประกอบอาชีพพบว่าเกษตรกรมีการประกอบอาชีพมากกว่า ๑ อย่าง ดังนี้

- ม.๑   ภาคการเกษตร   ทำนา, มันสำปะหลัง, หม่อนไหม, อ้อย, ฝัก, ปศุสัตว์(โค,เป็ด,ไก่)
- นอกการเกษตร   รับจ้างทั่วไป, โรงงาน, ก่อสร้าง, เย็บผ้า, ทอเสื่อ
- ม.๒   ภาคการเกษตร   ทำนา, มันสำปะหลัง, อ้อย, ฝัก, ปศุสัตว์(โค,เป็ด,ไก่)

- นอกระบบการเกษตร รับจ้างทั่วไป, โรงงาน, ก่อสร้าง, เย็บผ้า, ทอเสื่อ
- ม.๓ ภาคการเกษตร ข้าว, มันสำปะหลัง, โค-กระบือ, จักสาน, ทอผ้าไหม, ทอเสื่อ
นอกระบบการเกษตร รับจ้างทั่วไป, โรงงาน, ก่อสร้าง, ทอเสื่อ
- ม.๔ ภาคการเกษตร ข้าว, อ้อยโรงงาน, มันสำปะหลัง, เลี้ยงโค
นอกระบบการเกษตร รับจ้างทั่วไป, โรงงาน, ก่อสร้าง
- ม.๕ ภาคการเกษตร ข้าวนาปี+นาปรัง, มันสำปะหลัง, พืชผัก, เลี้ยงสัตว์, จับปลา
นอกระบบการเกษตร โรงงาน, รับจ้างทั่วไป ก่อสร้าง, ทอเสื่อ
- ม.๖ ภาคการเกษตร ข้าว, มันสำปะหลัง, เลี้ยงโค-สุกร, บ่อปลา
นอกระบบการเกษตร รับจ้างทั่วไป, โรงงาน, ก่อสร้าง, ทอเสื่อ
- ม.๗ ภาคการเกษตร ข้าว, มันสำปะหลัง, อ้อยโรงงาน, โค-กระบือ
นอกระบบการเกษตร รับจ้างโรงงาน, รับจ้างทั่วไป ก่อสร้าง, ทอเสื่อ
- ม.๘ ภาคการเกษตร ข้าว+ข้าวนาปรัง, มันสำปะหลัง, อ้อยโรงงาน, ไม้ผล, เลี้ยงสัตว์, ประมง (ปลาจากแหล่งน้ำธรรมชาติบึงกุย, น้ำชี)
นอกระบบการเกษตร โรงงาน, รับจ้างทั่วไป ก่อสร้าง, ทอเสื่อ
- ม.๙ ภาคการเกษตร ข้าว, มันสำปะหลัง, อ้อยโรงงาน, โค-กระบือ
นอกระบบการเกษตร รับจ้างโรงงาน, รับจ้างทั่วไป , ก่อสร้าง, ทอเสื่อ
- ม.๑๐ ภาคการเกษตร ข้าวนาปี+นาปรัง, มันสำปะหลัง, อ้อยโรงงาน, พืชผัก, เลี้ยงสัตว์, จับปลา
นอกระบบการเกษตร รับจ้างทั่วไป, โรงงาน, ก่อสร้าง, ทอเสื่อ

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำ เกี่ยวข้าว ปลูก-ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทำนาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๔ พบว่า ประชากรมีระดับรายได้ต่อปีเฉลี่ย ๓๕,๔๘๓ บาท/ครัวเรือน โดยรายได้หลักมาจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ตารางที่ ๘ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน

ลำดับของตำบล	บ้าน	หมู่ที่	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)
๑	หัวข้าว	๘	๑๖๕,๖๘๑.๔๘
๒	หนองกุ้งน้อย	๔	๗๘,๘๒๙.๔๕
๓	หนองกุ้งวันดี	๙	๗๘,๖๔๐.๖๒
๔	แก้งแก	๑	๗๑,๐๕๙.๖๑
๕	โนนใหญ่	๒	๘๐,๗๙๐.๙๑
๖	สุขสวัสดิ์	๑๐	๗๕,๔๕๒.๐๘
๗	แก้งน้อย	๔	๘๔,๐๘๘.๙๑

ลำดับของตำบล	บ้าน	หมู่ที่	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)
๘	หนองกุงน้อย	๗	๖๓,๔๔๒.๔๒
๙	ชิงแคง	๕	๖๐,๘๗๓.๙๗
๑๐	แก้งใหญ่	๓	๕๕,๑๔๔.๘๓
เฉลี่ยรายได้ต่อคนต่อปีของคนในพื้นที่			๗๘,๗๗๔.๙๕

๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ในเมือง/ชนบท

ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอกอสุมพิสัย กรมการปกครอง ณ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น ๔,๒๘๕ คน เป็นชาย ๒,๐๖๗ คน หญิง ๒,๒๑๘ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๖๐๖ ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร ๖๙๐ ครัวเรือน

ตารางที่ ๙ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลแก้งแก อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้นำหมู่บ้าน
				รวม	ชาย	หญิง	
๑	แก้งแก	๑๔๖	๙๗	๔๙๖	๒๑๘	๒๗๘	นายนคร กิตติรักษณ์
๒	โนนใหญ่	๙๙	๕๕	๒๗๐	๑๒๙	๑๔๑	นายสมพงษ์ แสงแก้วเขียว
๓	แก้งใหญ่	๗๗	๕๖	๒๙๐	๑๔๓	๑๔๗	นางคำพอง วิชาศรี
๔	หนองกุงน้อย	๑๖๙	๑๐๗	๖๖๗	๓๒๐	๓๔๗	นายประสาน ชันแก้ว
๕	ชิงแคง	๑๑๘	๕๔	๔๑๗	๒๐๙	๒๐๘	นายอรรถเรต จอมทอง
๖	แก้งน้อย	๒๕๒	๔๒	๓๑๖	๑๕๙	๑๕๗	นายสมบัติ ไชยดี
๗	หนองกุงน้อย	๙๙	๖๔	๓๙๗	๒๑๑	๑๘๖	นายประจวบ พลยะพันธ์
๘	หัวขัว	๓๗๘	๗๘	๓๙๘	๑๘๖	๒๑๒	นายอดิเทพ นาสมนฝัน
๙	หนองกุงวันดี	๑๕๓	๗๖	๖๑๓	๒๙๒	๓๒๑	นายทองสุข เกื่อนมูลละ
๑๐	สุขสวัสดิ์	๑๑๕	๖๑	๔๒๑	๒๐๐	๒๒๑	นางยุพาพร ดรสุวรรณดี
รวม		๑,๖๐๖	๖๙๐	๔,๒๘๕	๒,๐๖๗	๒,๒๑๘	-

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอกอสุมพิสัย กรมการปกครอง พฤษภาคม ๒๕๖๕)

๑.๖.๔ การศึกษา

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๓ จำนวน ๓ แห่ง ตั้งอยู่ที่ ม. ๕ , ม. ๙

สถานศึกษาประถมศึกษาสอนระดับชั้น ๑-๖ ตั้งอยู่ที่ ม. ๘

๑.๖.๕ สาธารณสุข

โรงพยาบาลชุมชน และ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ๑ แห่ง เจ้าหน้าที่ ๔ คน (มี นายแพทย์จากโรงพยาบาลโกสุมพิสัยมาบริการตรวจเดือนละ ๑ ครั้ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๑๐ บ้านสุขสวัสดิ์

๑.๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลศรีสุชนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งงามปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน** (คัมข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล่า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฟังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนบแบ่งข้าวจีเป็นเพียงขนบของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจีต่อหน้านาทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญพระเวส เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสงส์จะดลบันดาลให้เกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อบพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมตภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจ่านำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวน

กฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนของชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

- ๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
- ๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
- ๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
- ๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
- ๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตุงเอือน
- ๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
- ๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ฐูปเทียน สมมาผัว และให้เอาฐูปเทียนถวายพระ
- ๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
- ๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ฐูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
- ๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
- ๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
- ๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
- ๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
- ๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

- ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลุ
- ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ
- ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ
- ทิศหริดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน
- ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม
- ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว
- ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)
- ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่เฝ้านา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หญิงยืนเยี้ยว คะลำ (ห้ามผู้หญิงยืนเยี้ยว)
- อย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตู นั่งตันขันได่ นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว้นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเสือนเดียวกันกินป่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ - ใช้ดินเชี่ยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผัดกัน ชมเหงกัน ต่าบ้อยญาติกัน คะลำ

๑.๖.๗ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวนสมาชิกในกลุ่ม(ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองกุงน้อย หมู่ ๗			✓	๑๑	๒๕๕๙
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองกุงวันดี			✓	๑๑	๒๕๕๙
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกอ้อยบ้านหนองกุงน้อย			✓	๙	๒๕๔๙
๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองกุงน้อย			✓	๔๑	๒๕๔๙
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษบ้านชิงแดง			✓	๓๓	๒๕๔๘
๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงควายไทย๐๑			✓	๗	๒๕๖๓
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงควายไทย๐๓			✓	๗	๒๕๖๓
๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงควายไทย๐๒ เพื่อแปรรูป			✓	๗	๒๕๖๓
๙	กลุ่มอนุรักษ์ความไทย ๐๒ เพื่อแปรรูปจากน้ำมัน			✓	๗	๒๕๖๓
๑๐	วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคแก้งแก ม.๑			✓	๑๐	๒๕๖๒
๑๑	วิสาหกิจชุมชนบ้านแก้งแกเลี้ยงโค-กระป๋อง			✓	๑๐	๒๕๖๒
๑๒	วิสาหกิจชุมชนโนนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อแก้งแก			✓	๑๐	๒๕๖๒

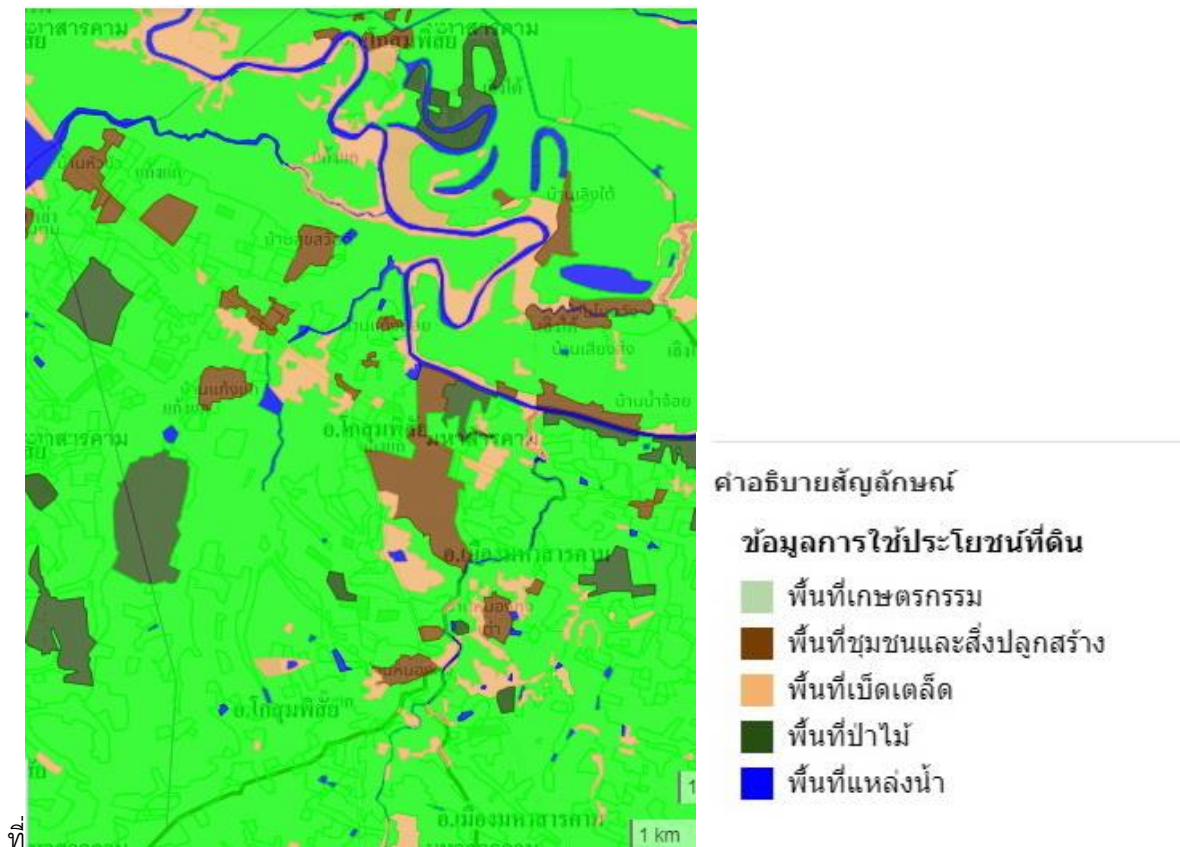
ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวน สมาชิกใน กลุ่ม(ราย)	ปีที่ จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	กลุ่มส่งเสริม อาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน		
๑๓	วิสาหกิจชุมชนแก้งแกปลูกข้าว			✓	๑๙	๒๕๖๒
๑๔	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะฮักแพงโกสุมพิสัย ๒			✓	๑๐	๒๕๖๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (มิถุนายน ๒๕๖๔)

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑.๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน เมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลแก้งแก สามารถจำแนกการใช้
ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่
อื่นๆ (เช่น ไม้ละเมาะ)

ภาพที่ ๘ การใช้ประโยชน์ที่ดิน
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลแก้งแก

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ (เป็นข้อมูล/องค์ความรู้ที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันของพื้นที่)

๑) เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลแก้งแก ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นางอรรฉรรณ ลาโยธีเลขที่ ๗๒ หมู่ ๘ ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เกษตรกรต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง การน้อมนำหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่มาปรับใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองจนประสบผลสำเร็จ มีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่นำออกจำหน่ายตลอดทั้งปีสร้างรายได้และความมั่นคงให้กับครอบครัว

๒) ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

(๑) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลแก้งแกมีพื้นที่เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่เป็นแหล่งน้ำ จำนวน ๖ จุด

พื้นที่ ๑๘๑ ไร่ และมีพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ ๑๔ จุด มีพื้นที่ ๘๗๙ ไร่ ๑ งาน ๕๙ ตารางวา

ตารางที่ ๑๑ แสดงพื้นที่สาธารณะประโยชน์

ชื่อพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่	บริเวณพื้นที่
หนองคู	๗ ไร่ ๓ งาน ๕๕ ตารางวา	ม. ๑
หนองน้ำสร้าง	๓๒ ไร่ ๑ งาน ๙๙ ตารางวา	ม. ๓
ปากห้วยบึงกุย	๓๒ ไร่ ๑ งาน ๖๕ ตารางวา	ม. ๕
คำอ้อสาธารณะ	๔๖ ไร่ ๒๐ งาน ๗๐ ตารางวา	ม. ๕
ดอนตาปู	๑๖ ไร่ ๑ งาน ๖๙ ตารางวา	ม. ๕
ที่สาธารณะ	๒๖ ไร่ ๓ งาน ๙๗ ตารางวา	ม. ๕
หนองกุดน้ำใส	๑๔ ไร่ ๓ งาน ๑๓ ตารางวา	ม. ๕
โคกหนองโจดสาธารณะประโยชน์	๒๒ ไร่ ๑ งาน ๙๗ ตารางวา	ม. ๖
ดอนตาปู	๒ งาน ๘๗ ตารางวา	ม. ๖
โคกหนองเรือ	๖๓๔ ไร่ ๓ งาน ๔๒ ตารางวา	ม. ๔,๗,๙
โคกหนองบักแหลม	๕๔ ไร่ ๑ งาน ๙๒ ตารางวา	ม. ๗
บ้านหนองกุงน้อย สาธารณะประโยชน์	๒๓ ไร่ ๑ งาน ๕๗ ตารางวา	ม. ๗
หนองหินครกสาธารณะประโยชน์	๔๖ ไร่ ๓ งาน ๔๕ ตารางวา	ม. ๗

ป่าช้าหนองกุงน้อย	๔๑ ไร่	๒ งาน	๙๙ ตารางวา	ม. ๗
โนนวัดเก่าบ้านหัวขัว	๖ ไร่	๒ งาน	๖๔ ตารางวา	ม. ๘
โคกหนองโดนน้อย	๖ ไร่	๒ งาน	๗๔ ตารางวา	ม. ๘
สนามประจำหมู่บ้าน	๑๕ ไร่	๒ งาน	๗๖ ตารางวา	ม. ๙
สนามประจำหมู่บ้าน	๒ ไร่	๑ งาน	๖๐ ตารางวา	ม. ๙
โคกหินครกสาธารณะประโยชน์	๒๖ ไร่	๓ งาน	๔๕ ตารางวา	ม. ๗

๓) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น (พืช/ประมง/ปศุสัตว์)
 เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก อาชีพเสริม ทอเสื่อกก ดังนั้นสินค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมาได้แก่ การทอเสื่อกก

การทอเสื่อกกย้อมสีธรรมชาติ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือ เป็นของฝาก

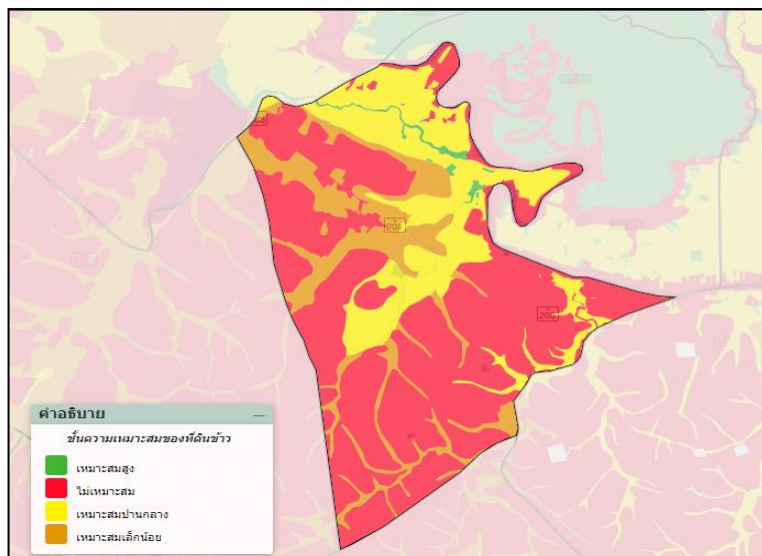
๔) สินค้าเกษตรที่สำคัญ (พืช/ประมง/ปศุสัตว์ พิจารณาจัดลำดับความสำคัญ และวิเคราะห์สินค้าเกษตรที่สำคัญเป็นรายประเด็น ดังนี้)

(๑) ข้าว

(๒)

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลแก้งแก มีพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย จำนวน ๒,๙๖๗ ไร่ รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๔,๓๕๘ ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม ๑๑,๘๓๙ ไร่ ตามลำดับ

ภาพที่ ๙ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว
 (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๔)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลแก้งแก มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๗๖๕ ครัวเรือนมีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๗,๔๔๑.๗๕ ในปี ๒๕๖๔ และมีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๕,๒๒๒.๕๐ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๒ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
ข้าว	๗๖๕	๗,๔๔๑.๗๕	๒๒๑๙.๒๕	๕๒๒๒.๕๐
ข้าวนาปี	๗๖๕	๗,๔๔๑.๗๕	๒๒๑๙.๒๕	๕๒๒๒.๕๐

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

<https://production.doae.go.th/>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๐/๖๑ ตำบลแก้งแก พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน ๗๒๔ ราย พื้นที่ ๗,๕๔๗ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓

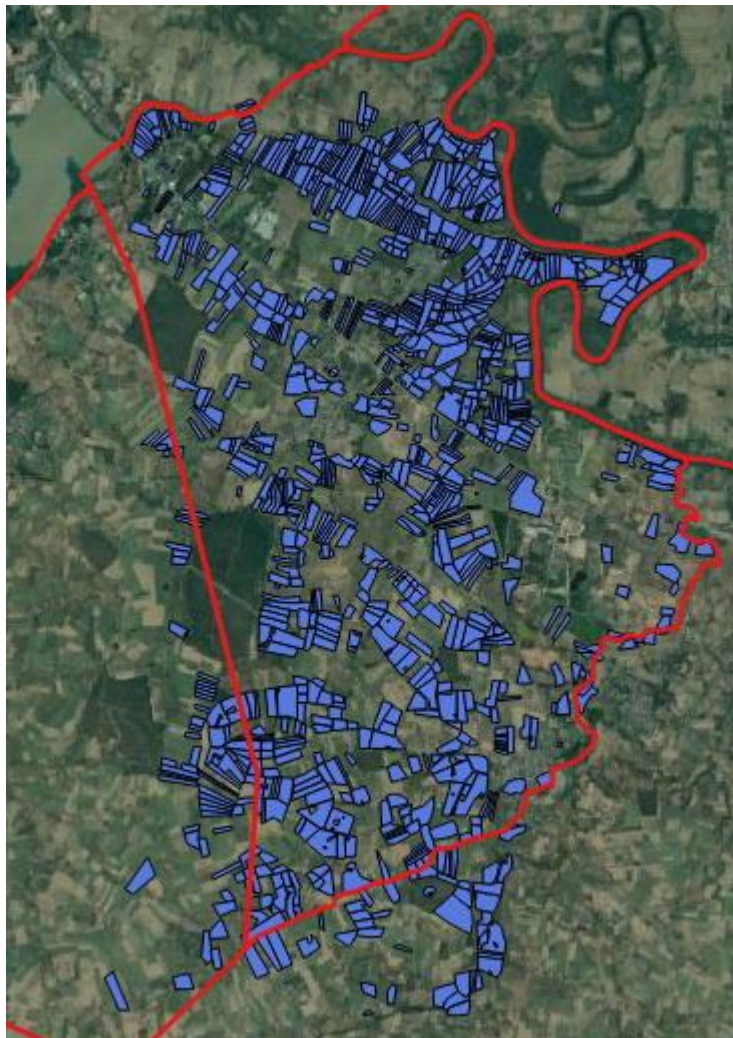
ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๔/๖๕ ตำบลแก้งแก

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ข้าวนาปี	
		ราย	ไร่
๑	แก้งแก	๑๐๒	๙๗๓.๒๕
๒	โนนใหญ่	๒๒	๑๕๓.๕๐
๓	แก้งใหญ่	๖๖	๕๕๕.๗๕
๔	หนองกุงน้อย	๙๗	๑,๐๑๑.๗๕
๕	ชิงแคง	๑๑๐	๙๖๒.๒๕
๖	แก้งน้อย	๖๓	๕๐๒.๕๐
๗	หนองกุงน้อย	๑๒๓	๑,๑๔๙.๗๕
๘	หัวข้าว	๗๘	๖๓๒.๗๕
๙	หนองกุงวันดี	๗๗	๖๘๗.๐๐
๑๐	สุขสวัสดิ์	๙๘	๘๑๓.๒๕
รวม		๗๖๕	๗,๔๔๑.๗๕

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลงวัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัด

และวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒ พบว่าตำบลแก้งแกมีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๙๘๘ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย พืชผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น อื่นๆ

ภาพที่ ๑๐ ข้อมูลการวาดแปลง
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๒)

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๗,๔๔๑.๗๕ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลแก้งแก มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๓,๐๑๘,๘๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๑๓ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๔

ตารางที่ ๑๔ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยว ได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกร ขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๗๒๔	๓,๐๕๑,๑๑๘	๔๑๐	๑๑
ข้าวนาปี	๗๒๔	๓,๐๕๑,๑๑๘	๔๑๐	๑๑

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

<https://production.doae.go.th/>

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล
รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- **วิธีปลูก** โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้
- **พันธุ์** ข้าวเหนียว กข.๖ ,กข.๑๐ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข.๑๕ (นาปี)
- **การใช้ปุ๋ย** ปุ๋ยที่ใช้ คือ**ปุ๋ยเคมี** สูตร ๑๕-๑๕-๑๕,สูตร ๑๖-๒๐-๐,สูตร ๑๖-๑๖-๘ ,
สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้**ปุ๋ยอินทรีย์**มากขึ้น
เนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วน**ปุ๋ยคอก** จะ มีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดู
ถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน

- **การใช้สารเคมี** แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวง ฟูราดาน พอช่วงหลังมีการแนะนำ
รณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สาร
สกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา, ,ตะไคร้หอม,และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัท
เป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้
เอง

- **การเก็บเกี่ยว** ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชน และมีการใช้รถ
เกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่ ส่วนการนวดข้าวทั้งหมดมีการใช้รถนวดข้าว

ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

ตารางที่ ๑๕ ปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐กิโลกรัม/ ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังจาก เกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เหลือ ตอซังข้าวไว้ หรือนำปุ๋ยหมักแห้งไป ขยาย ๒๔ ชั่วโมงในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงแล้วทำ การไถกลบ	←→											←→

ตารางที่ ๑๖ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ต้นทุน/ไร่		รายรับ/ไร่
รายการ	เงิน	
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๕๐	ผลผลิต ๔๑๐ กิโลกรัม/ไร่
๒. ค่าเตรียมดิน	๖๕๐	ราคาในท้องถิ่น ๑๑.๕๐บาท/กิโลกรัม
๓. ค่าแรงงาน (ปลูก/ดูแลรักษา)	๗๗๐	(๔๑๐ X ๑๑.๕ = ๔,๗๑๕)
๔. ค่าสารเคมี/ค่าปุ๋ย	๖๗๐	
๕. ค่าเก็บเกี่ยว	๗๐๐	
๖. ค่าขนส่ง	๑๕๐	
รวม	๓,๔๙๐	รวม ๔,๗๑๕

ผลผลิตเฉลี่ย ๔๑๐ กก./ไร่ ณ ความชื้น ๑๔ %

ราคาผลผลิต กก.ละ ๑๑.๕๐ บาท

เป็นเงิน ๔,๗๑๕ บาท

หักต้นทุน ๓,๔๙๐ บาท

กำไร ๑,๒๒๕ บาท/ไร่

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกอสุ่มพิสัย,๒๕๖๔)

ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกพืช

๑. ฝนไม่ตกตามฤดูกาลและฝนทิ้งช่วง
๒. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้งและน้ำท่วม ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมีคู่แข่งกันมากขึ้น อาทิ เวียดนามและกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าวเปลือกเจ้ามะลิ ๑๐๕ ละ ๑๐,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ บาท ราคาข้าวเปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ต้นละ ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท

ตารางที่ ๑๗ แสดงจุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อโรงงาน/ แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		
			โซน	X	Y
๑	โรงสีข้าวดุสิตไรต์	ต.หนองบอน	๔๘	๒๙๒๗๓๕	๑๗๙๗๔๖๙
๒	โกสุ่มพืชผล	ต.หัวขวาง	๔๘	๒๙๓๕๗๓	๑๗๙๗๔๘๒
๓	รัตนมงคล	ต.หัวขวาง	๔๘	๒๙๒๙๑๗	๑๗๙๗๔๓๑

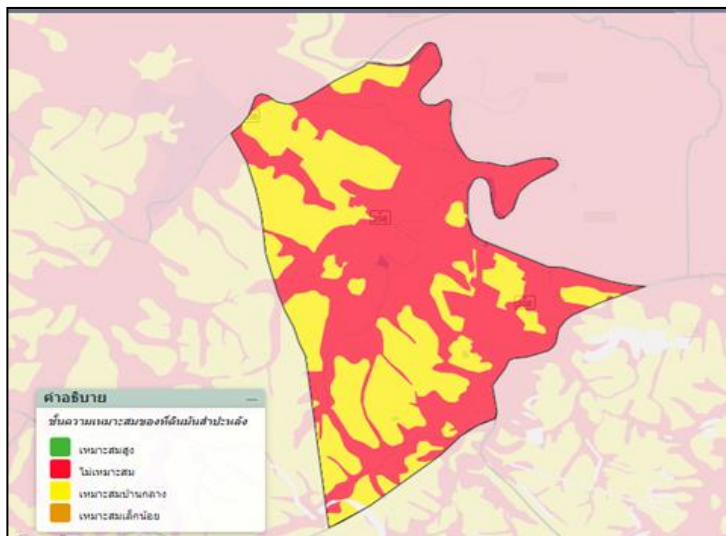
๔	สหกรณ์การเกษตร	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๕๕๕๙๐	๑๗๙๙๗๘๗
๕	ทำข้าวพัฒนา	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๕๗๗๘๕	๑๘๐๔๐๑๐
๖	ลานข้าวโชคอำนวย	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๕๗๗๑๓	๑๘๐๔๙๖๒

ภาพที่ ๑๑ แสดงแผนที่จุดรับซื้อข้าว ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย, ๒๕๖๐)

(๒) มັນสำปะหลัง

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังจำแนกพื้นที่ความเหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ดังนี้ มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลังทั้งหมด ๑๙,๓๐๖ ไร่ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) ๗,๔๒๐ ไร่ พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ๑๑,๘๘๗ ไร่

ภาพที่ ๑๒ แสดงเขตความเหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ตำบลแก้งแกอำเภอโกสุมพิสัย

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย มีเกษตรกรเพาะปลูกมันสำปะหลัง ๑๐๙ ครัวเรือน พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๑,๐๗๐.๕๐ ไร่ ผลผลิต ๓,๗๔๖,๗๕๐ ตัน/ปี ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๓,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เก็บเกี่ยวตลอดปี

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยว

๑. วิธีการปลูก ส่วนใหญ่นิยมปลูกมันสำปะหลังช่วง เดือน เมษายน-มิถุนายน โดยการใช้ท่อนพันธุ์สด อายุประมาณ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดท่อนพันธุ์ให้มีความยาวประมาณ ๒๐ เซนติเมตร มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา แล้วนำท่อนพันธุ์แช่สารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลง การปลูกใช้วิธีการปลูกแบบยกร่องแล้วใช้ท่อนพันธุ์ปักลงดินแบบตั้งตรง และเฉียงลึกประมาณ ๑๐ เซนติเมตรระยะการปลูกที่นิยมคือระหว่างแถว ๑๐๐x๑๐๐ เซนติเมตร

๒. พันธุ์ พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ เกษตรศาสตร์ ๕๐ ,ระยอง ๗,ระยอง ๖๐ ห้วยบง ๖๐, ห้วยบง ๘๐

๓. การจัดการดิน หลังจากการเก็บเก็บเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการไถเตรียมดิน ๒ ครั้ง ด้วยผาน ๓ ลึกประมาณ ๘-๑๒ นิ้ว โดยไถกลบมันสำปะหลังที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวในฤดูเพาะปลูกที่ผ่านมา แล้วทิ้งไว้ประมาณ ๓๐ วัน เพื่อให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ยในดิน แล้วจึงไถด้วยผาน ๗ อีก ๒-๓ ครั้ง แล้วทำการยกร่องปลูก เกษตรกรบางรายจะทำการปรับปรุงดินโดยใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ในขั้นตอนเตรียมดิน อัตรา ๕๐๐-๑,๐๐๐ ก.ก./ไร่

๔. การใช้สารเคมี

๔.๑ มีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชชนิดก่อนงอก (ยากุมหญ้า) ฉีดพ่นหลังการปลูก

๔.๒ มีการใช้สารกำจัดวัชพืชที่ขึ้นระหว่างแถวมันสำปะหลังตามความจำเป็นสลับการการ

ใช้จอบถาด

๔.๓ มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชพวกแมลงต่างๆเช่น ไรแดง เพลี้ยแป้ง แมลงหวี่ขาว เมื่อ

พบการระบาด

๕. การใส่ปุ๋ย

๕.๑ ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ในขั้นตอนเตรียมดิน อัตรา ๕๐๐-๑,๐๐๐ ก.ก./ไร่

๕.๒ ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ , ๑๖-๘-๘ อัตรา ๒๕-๕๐ ก.ก./ไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง
 ๖. การเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวจะใช้แรงงานคน ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวเดือนมกราคม -

เมษายน

๗. ต้นทุนการผลิตต่อไร่ต่อปี ประกอบด้วย ค่าเตรียม ค่าเตรียมพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืช ค่าปลูก ค่าเก็บเกี่ยว ค่าขนส่ง ดังตารางที่ ๑๘

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
- เตรียมดิน	๗๕๐	
- เตรียมพันธุ์	๕๐๐	
- ค่าปุ๋ย	๑๓๐๐	
- ค่ากำจัดวัชพืช	๑๒๐๐	
- ค่าปลูก	๓๐๐	
- ค่าเก็บเกี่ยว	๑๒๐๐	
- ค่าขนส่ง	๕๕๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๕,๗๕๐	

ผลผลิตเฉลี่ย	๓,๕๐๐	ตัน/ไร่
ราคาปัจจุบันกิโล	๒,๘๕	บาท
เป็นเงิน	๙,๕๐๐	บาท
หักต้นทุน	๕,๗๕๐	บาท
กำไร	๔,๑๘๕	บาท

(ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย, พ.ศ.๒๕๖๕)

สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

การรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังในอำเภอโกสุมพิสัย เกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลัง จะจำหน่ายผลผลิตเป็นหัวมันสด(คละ) สถานที่รับซื้อจะเป็นลานมัน จุดรับซื้อ ในท้องถิ่น ผลผลิตส่วนใหญ่จะออกสู่ตลาดช่วงเดือน มกราคม-เมษายน

ตารางที่ ๑๙ ราคาเฉลี่ยมันสำปะหลัง

สินค้า/เกรดสินค้า	ราคา(บาท/กก.)
หัวมันสำปะหลัง (คละ) ณ ลานมัน	๒.๕๐ - ๒.๙๐
หัวมันสด ณ โรงแปง	
- เชื้อแปง ๒๐ %	๐
- เชื้อแปง ๒๕ %	๐
- เชื้อแปง ๓๐ %	๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย ๒๕๖๔

จุดรับซื้อผลผลิตและโรงงานแปรรูป

ดังนี้ ชัยยศพืชผล ต.หนองเหล็ก ลานมันวิทยาวีพืชผล ต.หนองเหล็ก นายโสภณ ดวงวันทอง ต.ดอนกลาง ร้านค้าคุณ ต.ดอนกลาง

จุดรับซื้อมันสำปะหลัง ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย มี ๔ แห่งใหญ่ๆ ดังตาราง

ตารางที่ ๒๐ แสดงจุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อโรงงาน/ แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		
			โซน	X	Y
๑	ชัยยศพืชผล	ต.หนองเหล็ก	๔๘	๒๘๗๓๘๐	๑๗๘๕๑๓๑
๒	ลานมันวิทยาวีพืชผล	ต.หนองเหล็ก	๔๘	๒๘๒๐๒๓	๑๗๘๓๐๕๕
๓	นายโสภณ ดวงวันทอง	ต.ดอนกลาง	๔๘	๒๗๔๓๓๒	๑๗๘๙๔๔๑
๔	ร้านค้าคุณ	ต.ดอนกลาง	๔๘	๒๗๓๖๖๙	๑๗๘๗๗๕๔

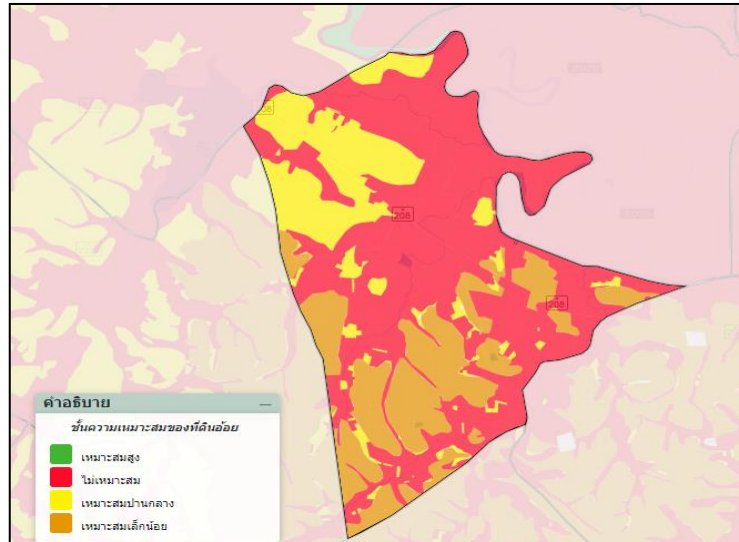

ภาพที่ ๑๓ แสดงแผนที่จุดรับซื้อมัน ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย, ๒๕๖๐)

(๓) อ้อย

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกอ้อย

ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จำแนกพื้นที่ความเหมาะสมสำหรับปลูกอ้อยพื้นที่ ศักยภาพ รวม ๑๙,๓๓๗ ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่เหมาะสมปานกลาง ๓,๔๓๗ ไร่ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย ๔,๕๒๙ ไร่ พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ๑๑,๓๓๓ ไร่

ภาพที่ ๑๔ แสดงชั้นความเหมาะสมของดินอ้อย

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

การเลือกทำเลพื้นที่ปลูก

๑. ควรเลือกที่ดอน น้ำไม่ขัง ดินร่วนซุย มีความอุดมสมบูรณ์ดี หน้าดินลึกอย่างน้อย ๒๐ นิ้ว pH ๕-๗.๗ แสงแดดจัด ปริมาณน้ำฝนควรมากกว่าปีละ ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร และมีการกระจายของฝนสม่ำเสมอ ถ้าฝนน้อยกว่านี้ควรจะมีการชลประทานช่วย การคมนาคมสะดวก และอยู่ห่างจากโรงงานน้ำตาลไม่เกิน ๕๐ กิโลเมตร

๒. ควรปรับระดับพื้นที่และแบ่งแปลงปลูกอ้อย เพื่อความสะดวกในการใช้เครื่องจักรในการเตรียมดินปลูก และเก็บเกี่ยว ตลอดจนการระบายน้ำ

๓. การไถ ควรไถอย่างน้อย ๒ ครั้ง หรือมากกว่า ความลึกอย่างน้อย ๒๐ นิ้ว หรือ มากกว่า เพราะอ้อยมีระบบรากยาว ประมาณ ๒-๓ เมตร และทำร่องปลูก

การเตรียมท่อนพันธุ์ ปัจจุบันพันธุ์อ้อยมีหลายพันธุ์ ควรเลือกพันธุ์ที่มีลักษณะการเจริญเติบโตดี ให้ผลผลิตสูงและมีความหวานสูงด้วย โดยพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. พันธุ์อ้อยมีความสมบูรณ์ตรงตามพันธุ์ อายุประมาณ ๘-๑๐ เดือน ควรเป็นอ้อยปลูกใหม่ มีการเจริญเติบโตดีปราศจากโรคและแมลง

๒. ตาอ้อยต้องสมบูรณ์ ควรมีกาบใบหุ้มเพื่อป้องกันการช้ำรดของตาและเมื่อจะปลูกจึงค่อยลอกออก

๓. ขนาดท่อนพันธุ์ที่ใช้ปลูกควรมีตา ๒-๓ ตา หรือจะวางทั้งลำก็ได้

วิธีการปลูก

๑. ปลูกด้วยแรงคน คือหลังจากเตรียมดินยกร่อง ระยะระหว่างร่อง ๑-๑.๕ เมตร แล้ว นำท่อนพันธุ์มาวางแบบเรียงเดี่ยวหรือคู่ ปัจจุบันเกษตรกรนิยมปลูกโดยวางอ้อยทั้งลำเลื้อยกันลงในร่อง เสร็จ

แล้วกลบดินให้หนาประมาณ ๓-๕ เซนติเมตร ถ้าปลูกปลายฤดูฝนควรกลบดินให้หนาเป็น ๒ เท่าของการปลูกต้นฤดูฝน

๒. การปลูกอ้อยโดยใช้เครื่องปลูก จะช่วยประหยัดแรงงานและเวลา เพราะจะใช้แรงงานเพียง ๓ คนเท่านั้น คือคนขับ คนบ่อนพันธุ์อ้อย และคนเตรียมอุปกรณ์อย่างอื่นถ้าเป็นเครื่องปลูกแถวเดียว แต่ถ้าเป็นเครื่องปลูกแบบ ๒ แถว ก็ต้องเพิ่มคนขึ้นอีก ๑ คน โดยจะรวมแรงงานตั้งแต่ยกทรง สับท่อนพันธุ์ ใส่ปุ๋ย และกลบร่อง มารวมในครั้งเดียว ซึ่งเกษตรกรสามารถปลูกอ้อยได้วันละ ๘-๑๐ ไร่ แต่จะต้องมีการปรับระดับพื้นที่และเตรียมดินเป็นอย่างดีด้วย

การใส่ปุ๋ยอ้อย เป็นสิ่งจำเป็น ควรมีการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อปรับสภาพทางกายภาพของดิน ปริมาณปุ๋ยที่ใส่ควรดูตามสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการเจริญเติบโตของอ้อย ถ้ามีการวิเคราะห์ดินด้วยก็ดี ปุ๋ยเคมีที่ใส่ควรมีธาตุอาหารครบทั้ง ๓ อย่าง คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม (เอ็น พี เค) ควรแบ่งใส่ ๒ ครั้ง คือ

๑. ใส่ปุ๋ยรองพื้น ใส่ก่อนปลูกหรือพร้อมปลูก ใช้ปุ๋ยที่มีธาตุอาหาร เอ็น พี เค ทั้ง ๓ ตัว เช่น ๑๕-๑๕-๑๕, ๑๖-๑๖-๑๖ หรือ ๑๒-๑๐-๑๘ อัตรา ๕๐-๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่

๒. ใส่ปุ๋ยแต่งหน้า อ้อยอายุไม่เกิน ๓ - ๔ เดือน ควรเป็นปุ๋ยไนโตรเจนอย่างเดียว เช่น ๒๑-๐-๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม/ไร่

การกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชสำหรับอ้อยเป็นสิ่งจำเป็นในช่วง ๔-๕ เดือนแรก อาจใช้แรงงานคน แรงงานสัตว์ หรือสารเคมีกำจัดวัชพืชก็ได้ เกษตรกรนิยมใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ดังนี้

๑. ยาคุม ใช้เมื่อปลูกอ้อยใหม่ ๆ ก่อนหญ้าและอ้อยงอก ได้แก่ อาหาราซิน อมีทริน และเมทริบิวซิน อัตราตามคำแนะนำที่สลาก

๒. ยาฆ่าและคุม อ้อยและหญ้างอกอายุไม่เกิน ๕ สัปดาห์ ได้แก่ อมีทริน อมีทรินผสมอาหาราซิน และเมทริบิวซินผสมกับ ๒,๔-ดี อัตราตามคำแนะนำที่สลาก

การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชให้มีประสิทธิภาพ เกษตรกรต้องรู้จักวิธีใช้ให้ถูกต้อง ฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืชในขณะที่ดินมีความชื้น หัวฉีดควรเป็นรูปพัด นอกจากนี้สามารถคุมวัชพืชโดยปลูกพืชอายุสั้นระหว่างแถวอ้อย เช่น ข้าวโพด ถั่วเขียว และถั่วเหลือง เป็นต้น นอกจากจะช่วยคุมวัชพืชแล้ว อาจเพิ่มรายได้และช่วยบำรุงดินด้วย

การตัดและขนส่งอ้อย เกษตรกรจะต้องปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด ซึ่งเกษตรกรจะต้องรู้ว่าอ้อยของตัวเองแก่หรือยัง โดยดูจากอายุ ปริมาณ น้ำตาลในต้นอ้อย และวางแผนการตัดอ้อยร่วมกับโรงงาน ควรตัดอ้อยให้ชิดดินเพื่อให้เกิดลำต้นใหม่จากใต้ดิน ซึ่งจะแข็งแรงกว่าต้นที่เกิดจากตาบนดิน

การบำรุงตออ้อย

๑. ทำการตัดแต่งตออ้อยหลังจากตัดทันที หรือเสร็จภายใน ๑๕ วัน ถ้าตัดอ้อยชิดดิน ก็ไม่ต้องตัดแต่งตออ้อย ทำให้ประหยัดเงินและเวลา

๒. ใช้พรวนเอนกประสงค์ ๑-๒ ครั้ง ระหว่างแถวอ้อยเพื่อตัดและคลุกใบ หรือใช้คราดคราดใบอ้อยจาก ๓แถวมารวมไว้แถวเดียว เพื่อพรวนดินได้สะดวก

๓. ใช้รีเปอร์หรือไถสั้วลงระหว่างแถวอ้อย เพื่อระเบิดดินดาน ต้องระมัดระวังในเรื่องความชื้นในดินด้วย

๔. การใส่ปุ๋ย ควรใส่มากกว่าอ้อยปลูก ใช้สูตรเช่นเดียวกับอ้อยปลูก

๕. ในแปลงที่ไม่เผาใบอ้อยและตัดอ้อยชิดดิน ก็จะช่วยทิ้งไว้ตามธรรมชาติ และเริ่มคายหญ้าใส่ปุ๋ยเมื่อเข้าฤดูฝน

๖. การไว้ต่ออ้อยได้นานแค่ไหนขึ้นกับหลุมตายของอ้อยว่ามีมากน้อยเพียงใด ถ้ามีหลุมตายมาก ก็จะมีรื้อปลูกใหม่

๗. การเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวจะใช้แรงงานคน ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม – เมษายน

๘. ต้นทุนการผลิตต่อไร่ต่อปี ประกอบด้วย ค่าเตรียม ค่าเตรียมพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืช ค่าปลูก ค่าเก็บเกี่ยว ค่าขนส่ง ดังตารางที่ ๒๐

ตารางที่ ๒๑ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยต่อไร่ต่อปี ปีการเพาะปลูก ๒๕๕๙/๖๐ อำเภอโกสุมพิสัย

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
- เตรียมดิน	๗๕๐	
- เตรียมพันธุ์	๑,๓๐๐	
- ค่าปุ๋ย	๑,๘๐๐	
- ค่ากำจัดวัชพืช	๓๐๐	
- ค่าปลูก	๗๐๐	
- ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๘๐๐	
- ค่าขนส่ง	๑,๒๐๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๗,๘๕๐	
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๑๐,๕๐๐ กก.	ราคา ๑.๔ บาท/กก. (๑๔,๗๐๐บาท)
กำไรสุทธิ	๖,๘๕๐บาท	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย ๒๕๖๕)

สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

การรับซื้อผลผลิตอ้อยในอำเภอโกสุมพิสัย เกษตรกรชาวไร่อ้อย จะจำหน่ายผลผลิต ณ สถานที่รับซื้อจะเป็นลานรับซื้อ ในท้องถิ่น และโรงงานน้ำตาลวังขนายผลผลิตส่วนใหญ่จะออกสู่ตลาดช่วงเดือน ธันวาคม-เมษายน

จุดรับซื้อผลผลิตและโรงงานแปรรูป

โรงงานน้ำตาลวังขนาย ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๑๕ แสดงจุดรับซื้ออ้อยอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากร</p> <p>การเกษตร</p> <p>๑.๑ ทรัพยากรดิน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระตงนาไม่สม่ำเสมอทำให้ขาดน้ำ - ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ 	<ul style="list-style-type: none"> - แก้ไขโดยปรับกระตงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape) - ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไถกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ตันข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลุกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไถกลบปลุกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด 	<p>หมู่ ๑</p> <p>หมู่ ๔</p> <p>หมู่ ๑</p> <p>หมู่ ๒</p> <p>หมู่ ๓</p> <p>หมู่ ๔</p> <p>หมู่ ๗</p> <p>หมู่ ๙</p>	<p>หมู่ ๑</p> <p>หมู่ ๔</p> <p>หมู่ ๔</p> <p>หมู่ ๗</p> <p>หมู่ ๙</p>

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดที่สำคัญ) ๒.๑ ข้าว	<ul style="list-style-type: none"> - ราคาผลผลิตตกต่ำ - อยู่ห่างไกลแหล่งรับซื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบอาชีพเสริม - สร้างตลาดแบบขายตรง (ขายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้ซื้อโดยตรง) - เลือกขายสินค้าให้กับจุดรับซื้อที่อยู่ใกล้ที่สุด 	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน
๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๓.๑ การรวมกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว 	หมู่บ้าน ๕ หมู่ ๑๐	หมู่บ้าน ๕ หมู่ ๑๐
๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๔.๑ การแปรรูปข้าว	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มีคุณภาพ - ศึกษานวัตกรรม การแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ 	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน

๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลศรีสุข ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๒๓การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะทุกหมู่บ้าน</p>	<p>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร</p> <p>๒. เกษตรกรไม่มีความรู้เรื่องการแปรรูป</p>
<p>โอกาส (Opportunities : O)</p> <p>๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก</p> <p>๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม</p> <p>๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว</p> <p>๔. พื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูก</p>	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒)</p> <p>๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓)</p> <p>๓. การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๑+O๒)</p>	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>๑. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี (W๑+O๒)</p> <p>๒. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)</p>
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <p>๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน</p> <p>๒. บางพื้นที่มีน้ำท่วมขัง</p>	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <p>๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑)</p> <p>๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)</p>	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)</p>

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก
  - ๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว
  - ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
  - ๑.๓ การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข
  - ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี
  - ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว

๓. กลยุทธ์ป้องกัน
  - ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
  - ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ
  - ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต

กลยุทธ์ : การเพิ่มปริมาณผลผลิต

โครงการที่ ๑ .โครงการรณรงค์ป้องกันกำจัดโรคใบขาวอ้อย

โครงการที่ ๒ โครงการรณรงค์การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

โครงการที่ ๓ โครงการป้องกันโรคในมันสำปะหลัง

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ให้มีศักยภาพ

กลยุทธ์ : การรวมกลุ่มเกษตรกร

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๒.๑ แหล่งน้ำ

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อปรับปรุงดินให้เหมาะสมต่อการทำการเกษตร

กลยุทธ์ : ปรับปรุงบำรุงดิน

โครงการที่ ๑ โครงการอบรมเกี่ยวกับสภาพดินพร้อมแก้ไขปัญหาสภาพดิน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการไถกลบตอซัง งดเผาฟาง และตอซังพืช ในนาข้าวเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิต และลดภาวะหมอกควันในพื้นที่การเกษตร

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลแก้งแก

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70			
1.	โครงการรณรงค์ ป้องกันกำจัดโรคใบ ขาวอ้อย	1. เกษตรกรมีความรู้ และความเข้าใจเรื่องโรค ใบขาวอ้อย 2. เพื่อป้องกันการแพร่ ระบาดของโรคใบขาวอ้อย 3. เพื่อให้ได้ผลผลิตอ้อย เพิ่มขึ้น	เกษตรกร กรผู้ ปลูก อ้อย โรงงาน จำนวน 100 ราย	เกษตรกร กรผู้ ปลูก อ้อย โรงงาน จำนวน 100 ราย	เกษตรกร กรผู้ ปลูก อ้อย โรงงาน จำนวน 100 ราย	เกษตรกร กรผู้ ปลูก อ้อย โรงงาน จำนวน 100 ราย	เกษตรกร รผู้ปลูก อ้อย โรงงาน จำนวน 100 ราย	1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรร่วมดำเนินโครงการ 3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 4. อบรมถ่ายทอดความรู้ความรู้อะเอียดเรื่องการป้องกันกำจัด โรคใบขาวอ้อย	-จนท.สนง. เกษตรกร ประจำ ตำบลแก้ง แก -สำนักงาน เกษตรกร จังหวัด --พัฒนาที่ดิน เกษตรกร อำเภอ โกสุมพิสัย	- อบต. แก้งแก -สำนักงาน เกษตรกร จังหวัด --พัฒนาที่ดิน

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลแก้งแก

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70				
1.	โครงการรณรงค์ การผลิตและใช้สาร ชีวภัณฑ์ในการ ป้องกันกำจัด ศัตรูพืช	1. เพื่อให้ เกษตรกรรู้จัก สารเคมี และ การใช้อย่าง ถูกต้องและ เหมาะสม 2. เพื่อความ ปลอดภัยของ เกษตรกร ผลผลิต และ ระบบนิเวศน์ที่ สมดุลย์ 3. เพื่อต้นทุน การผลิตลดลง	เกษตรกร กร จำนวน 50 ราย	เกษตรกร กร จำนวน 50 ราย	เกษตรกร กร จำนวน 50 ราย	เกษตรกร กร จำนวน 50 ราย	เกษตรกร กร จำนวน 50 ราย	1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ การศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2. คัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ 3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 4. กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ ตัวแทนเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรเรื่อง การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน	จนท. สนง. เกษตรกร ประจำ ตำบล แก้งแก	- อบต.แก้ง แก - สำนักงาน เกษตร อำเภอโกสุม พิสัย	1. เกษตรกรรู้จักชนิดของ สารเคมี และมีการใช้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม 2. เกษตรกร ผลผลิตทาง การเกษตรมีความปลอดภัย และ ระบบนิเวศน์มีความสมดุลย์ 3. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลแก้งแก

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับ ผิดชอบ	แหล่งงบ ประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70				
1.	โครงการป้องกัน โรคในมันสำปะหลัง	1. เพื่อเพิ่มพูน ความรู้ด้านการ ผลิตอย่างถูกต้อง และมีการใช้ปัจจัย การผลิตอย่างมี ประสิทธิภาพเพื่อ ลดต้นทุนการผลิต 2. เพื่อให้ เกษตรกรได้รับ ความรู้เทคโนโลยี และสามารถนำไป ปรับปรุงการปลูก มันสำปะหลังให้ได้ ผลผลิตและ คุณภาพสูงยิ่งขึ้น	เกษตร กร จำนวน 30 ราย	เกษตร กร จำนวน 30 ราย	เกษตร กร จำนวน 30 ราย	เกษตร กร จำนวน 30 ราย	เกษตร กร จำนวน 30 ราย	1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ การศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำ ตำบล 2. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรร่วมดำเนิน โครงการ 3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 4. อบรมถ่ายทอดความรู้ จำนวน 3 ครั้งๆ ละ 1 วัน 5. กิจกรรมการจัดทำแปลงสาธิต	จนท. สนง. เกษตร ประจำ ตำบล แก้งแก	- อบต.แก้ง แก - สำนักงาน เกษตร อำเภอโกสุม พิสัย	1. เกษตรกรมีทักษะความรู้ด้าน การผลิตมันสำปะหลังใน สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป 2. สามารถเพิ่มศักยภาพของ เกษตรกรด้านการผลิตมัน สำปะหลังทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถเพิ่มผลผลิต มันสำปะหลังต่อไร่ให้สูงขึ้น และ ลดต้นทุนการผลิตได้

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลแก้งแก

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70				
1.	โครงการส่งเสริม และพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชน	1. เพื่อให้ เกษตรกรที่ รวมกลุ่มตาม กิจกรรม มีการ จดทะเบียนเป็น วิสาหกิจชุมชน 2. พัฒนากลุ่ม วิสาหกิจชุมชน 3. เพื่อสร้าง เครือข่ายของ วิสาหกิจชุมชน	กลุ่ม เกษตรกร กร จำนวน 2 กลุ่ม	กลุ่ม เกษตรกร กร จำนวน 2 กลุ่ม	กลุ่ม เกษตรกร กร จำนวน 2 กลุ่ม	กลุ่ม เกษตรกร กร จำนวน 2 กลุ่ม	กลุ่ม เกษตรกร กร จำนวน 2 กลุ่ม	1. ประชาสัมพันธ์เรื่องวิสาหกิจชุมชน 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการ และสมาชิก วิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้าง กิจกรรมของกลุ่ม 3. ศึกษาดูงานกลุ่มที่สำเร็จ 4. ประเมินผลวิสาหกิจชุมชนเพื่อประเมินผล การดำเนินงาน	จนท. สนง. เกษตรกร ประจำ ตำบล แก้งแก	- อบต.แก้ง แก - สำนักงาน เกษตรกร อำเภอโกสุม พิสัย	1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับ ความรู้ และนำมาพัฒนากิจกรรม ของกลุ่ม 2. วิสาหกิจที่จดทะเบียนแล้วเดิม มีการต่อทะเบียนกลุ่ม

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลแก้งแก

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับ ผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70				
1.	โครงการอบรม เกี่ยวกับสภาพดิน พร้อมแก้ไขปัญหา สภาพดิน	1. อบรม ถ่ายทอดองค์ ความรู้เกษตรกร เพื่อปรับปรุงดิน เพิ่มธาตุอาหาร ฮอโมน ฟิช และ รักษาสิ่งแวดล้อม 2. ส่งเสริมให้ เกษตรกร และ ประชาชนทั่วไป ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมี ทางการเกษตร 3. สร้าง เครือข่ายขยาย ผลสู่ชุมชน โรงเรียน สถานศึกษา กลุ่ม เกษตรกร และ องค์กรเอกชน	เกษตร กร	เกษตร กร	เกษตร กร	เกษตร กร	เกษตร กร	1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล 2. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรร่วมดำเนิน โครงการ 3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 4. อบรมถ่ายทอดความรู้ความรู้เรื่องสภาพ ดินพร้อมแก้ไขปัญหาสภาพดิน	จนท. สนง. เกษตรกร ประจำ ตำบล แก้งแก	- อบต.แก้ง แก - สำนักงาน เกษตรกร อำเภอโกสุม พิสัย	1. เกษตรกรมีความรู้และความ เข้าใจเรื่องสภาพดินพร้อมแก้ไข ปัญหาสภาพดิน 2. ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี 3. ลดต้นทุนการผลิต

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลแก้งแก

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับ ผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70				
1.	โครงการเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	1. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรโดยใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกการทำงาน	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และ ยี่การเกษตรประจำตำบล แก้งแก	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และ ยี่การเกษตรประจำตำบล แก้งแก	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และ ยี่การเกษตรประจำตำบล แก้งแก	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และ ยี่การเกษตรประจำตำบล แก้งแก	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และ ยี่การเกษตรประจำตำบล แก้งแก	1. ประชุมกรรมการศูนย์ฯ/จัดเก็บข้อมูล 2. จัดเวทีชุมชนเพื่อทำแผนพัฒนาการเกษตร 3. จัดทำข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 4. การติดตามประเมินผล	จนท. สนง. เกษตร ประจำ ตำบล แก้งแก	- อบต.แก้งแก - สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย	1. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแกได้ปฏิบัติงานสำเร็จตามบทบาทหน้าที่ 2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรโดยใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกการทำงาน

ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลแก้งแก

ที่	แผนงาน/กิจกรรม/ โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย					แนวทางการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้
			ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70				
7.	โครงการ ส่งเสริมการไถกลบตอซังงดเผาฟางและตอซังฟืช ในนาข้าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและ ลดภาวะหมอกควันในพื้นที่การเกษตร	๑.เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรไถกลบตอซัง งดการเผาฟางและตอซังฟืช ในนาข้าว เป็นการลดหมอก ควันในพื้นที่เกษตรเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ๒.เพื่อให้เกษตรกรได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีเข้าใจแนวทางการทำการเกษตรที่ปลอดภัยและมีจิตสำนึกในการ	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	คณะกรรมกรการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	1. ประชุมกรรมการศูนย์ฯ/จัดเก็บข้อมูล 2. จัดเวทีชุมชนเพื่อทำแผนพัฒนาการเกษตร 3. จัดทำข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 4. การติดตามประเมินผล	จนท.สนง.เกษตรประจำตำบลแก้งแก	- งบต.แก้งแก - สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย	1. ศูนย์บริการและเทคโนโลยีการเกษตรตำบลแก้งแกได้ปตามบทบาทหน้าที่ 2. ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพด้านใช้ศูนย์ศูนย์บริการเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเป็นกลไก 3. พื้นที่การเกษตรพัฒนาฟื้นฟูการจัดการไถกลบตอซังในนาข้าว ๔.เกษตรกรได้รับองค์ความรู้สร้างจิตดูแลทรัพยากรดิน

บทที่ 6 โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตร ปี 2566 - 2570

1. ชื่อโครงการ : โครงการรณรงค์ป้องกันกำจัดโรคใบขาวอ้อย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

หลักการและเหตุผล

อ้อยจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลแก้งแกเพราะเป็นพืชที่มีตลาดรองรับ และตำบลแก้งแกมีโรงงานน้ำตาลมาหวังตั้งอยู่ ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนด้านการขนส่งลง แต่ปัจจุบันพบปัญหาสำคัญที่มีผลต่อผลผลิตอ้อย คือพบการระบาดของโรคใบขาวอ้อย ซึ่งจะส่งผลทำให้ผลผลิตลดลง 50 % ทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลงด้วย เนื่องจากโรคอ้อยใบขาวถือเป็นโรคที่มีการระบาดโดยติดไปกับท่อนพันธุ์ ดังนั้นควรเร่งให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องโรคใบขาวอ้อย เพื่อที่จะได้ป้องกันกำจัดและลดการแพร่ระบาดของโรคใบขาวอ้อยลง

วัตถุประสงค์

1. เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจเรื่องโรคใบขาวอ้อย
2. เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคใบขาวอ้อย
3. เพื่อให้ได้ผลผลิตอ้อยเพิ่มขึ้น

เป้าหมาย

เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานจำนวน 100 ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 1,2,3,4,7 และ9 ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรร่วมดำเนินโครงการ
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม
4. อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรคใบขาวอ้อย

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ											
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย		
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ฯ	1 ครั้ง 1 วัน		←→										
2. คัดเลือกสมาชิกร่วมโครงการ	100 ราย			←→									
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน			←→									
4. ถ่ายทอดความรู้	2 ครั้ง 2 วัน					←→	←→						
5. ติดตามและประเมินผลโครงการ						←→	←→	←→	←→	←→	←→	←→	←→

งบประมาณ

- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 100 ราย จำนวน 2 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 30,000 บาท

- ค่าวัสดุสำหรับเกษตรกรจำนวน 100 คนๆ ละ 50 บาท เป็นเงิน 5,000 บาท

รวมงบประมาณ 35,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจเรื่องโรคใบขาวอ้อย

2. พื้นที่การระบาดของโรคใบขาวอ้อยลดลง
3. ผลผลิตอ้อยเพิ่มขึ้น

2. ชื่อโครงการ : โครงการรณรงค์การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

หลักการและเหตุผล

การผลิตพืชในปัจจุบันมีการใช้สารเคมีมากขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว เห็นผลทันใจ แต่จะทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต รวมทั้งดิน,น้ำ และสภาพแวดล้อม ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย ถ้ามีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องสารเคมี และการใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย จะส่งผลถึงสุขภาพของเกษตรกร ผลผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศน์จะมีความสมดุลย์ตามธรรมชาติ และผลลัพธ์สุดท้ายรายได้เกษตรกรจะเพิ่มขึ้นเพราะต้นทุนลดลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรรู้จักสารเคมี และการใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. เพื่อความปลอดภัยของเกษตรกร ผลผลิต และระบบนิเวศน์ที่สมดุลย์
3. เพื่อต้นทุนการผลิตลดลง

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน 50 ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 1-10 ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
2. คัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม
4. กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ตัวแทนเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรเรื่องการป้องกัน

กำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ									
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ ฯ	1 ครั้ง 1 วัน			↔							
2. คัดเลือกพื้นที่และสมาชิกร่วมโครงการ	50 ราย					↔		↔			
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน					↔					
4. การอบรมถ่ายทอดความรู้	1 ครั้ง 3 วัน							↔			
5. ติดตามประเมินผลโครงการ										↔	

งบประมาณ

- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 50 ราย จำนวน 1 ครั้ง 2 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 15,000 บาท
  - ค่าวัสดุในการตรวจสอบสารพิษตกค้าง สำหรับเกษตรกรจำนวน 50 ราย เป็นเงิน 5,000 บาท
  - ค่าวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ 12 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท เป็นเงิน 7,200 บาท
  - ค่าเอกสารประกอบการอบรม สำหรับเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 50 ราย ๆ ละ 100 บาท เป็น เงิน 5,000 บาท
- รวมงบประมาณ 32,200 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรรู้จักชนิดของสารเคมี และมีการใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. เกษตรกร ผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัย และระบบนิเวศน์มีความสมดุล
3. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. ชื่อโครงการ : โครงการป้องกันโรคในมันสำปะหลัง

หน่วยงานรับผิดชอบ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

หลักการและเหตุผล

การผลิตมันสำปะหลังเพื่อให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพคือเปอร์เซ็นต์แป้งสูง,ผลผลิตสูงและปราศจากการทำลายของเพลี้ยแป้งซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญขณะนี้ เกษตรกรต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้และทดลองปฏิบัติเรียนรู้ในแปลงของตนเองในขนาดของพื้นที่ 1-2 ไร่ จากนั้นนำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคุณภาพมันสำปะหลังที่ไม่ได้มาตรฐาน และผลผลิตต่ำอันเกิดจากปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ทั้งจากการปลูกโดยการไม่แช่ท่อนพันธุ์ การไม่รู้จักรักษาป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การถ่ายทอดความรู้ร่วมกับการนำประสบการณ์ของเกษตรกรมันสำปะหลังที่ประสบผลสำเร็จ และเห็นตัวอย่างจริงของเครื่องจักรกลที่ใช้ในไร่มันสำปะหลัง จะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เข้าอบรมได้รับความรู้เพื่อนำกลับไปแก้ปัญหา และพัฒนาการผลิตของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านการผลิตอย่างถูกต้องและมีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต
2. เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้เทคโนโลยีและสามารถนำไปปรับปรุงการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตและคุณภาพสูงยิ่งขึ้น

เป้าหมาย

เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 30 ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 1,2,3,4,7 และ9 ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570

วิธีดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
2. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรร่วมดำเนินโครงการ
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม
4. อบรมถ่ายทอดความรู้ จำนวน 3 ครั้งๆละ 1วัน
5. กิจกรรมการจัดทำแปลงสาธิต

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ										
		ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ ฯ	1 ครั้ง 1 วัน		↔									
2. คัดเลือกสมาชิกร่วมโครงการ	30 ราย			↔								
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน			↔								
4. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการผลิต	3 ครั้ง 3 วัน						↔	↔	↔			
5. การจัดทำแปลงสาธิต	2 แปลง 10 ไร่						↔					
6. ติดตามประเมินผล							↔	↔	↔	↔		
7.สรุปผลการดำเนินงาน												↔

งบประมาณ

- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 30 ราย จำนวน 3 ครั้ง 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 15,000 บาท
- ค่าวัสดุเพื่อจัดทำแปลงสาธิตจำนวน 2 แปลง ๆ ละ 5 ไร่ รวม 10 ไร่ เป็นเงิน 15,000 บาท

- ค่าวัสดุสำหรับถ่ายทอดความรู้ จำนวน 30 คนๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 3,000 บาท
รวมงบประมาณ 31,500 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีทักษะความรู้ด้านการผลิตมันสำปะหลังในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
2. สามารถเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรด้านการผลิตมันสำปะหลังทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ให้สูงขึ้น และลดต้นทุนการผลิตได้

4. ชื่อโครงการ : โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกิจกรรม เพื่อจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจชุมชนได้รับสนับสนุนความรู้และงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจและเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนทำให้มีความเข้มแข็งทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรที่รวมกลุ่มตามกิจกรรม มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน
2. พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อสร้างเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน

เป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกร จำนวน 2 กลุ่ม

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 1 - 10 ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2566 - กันยายน 2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์เรื่องวิสาหกิจชุมชน
2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการ และสมาชิก วิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างกิจกรรมของกลุ่ม
3. ศึกษาดูงานกลุ่มที่สำเร็จ
4. ประเมินผลวิสาหกิจชุมชนเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความรู้ และนำมาพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม
2. วิสาหกิจที่จดทะเบียนแล้วเดิม มีการต่อทะเบียนกลุ่ม

5. ชื่อโครงการ : โครงการอบรมเกี่ยวกับสภาพดินพร้อมแก้ไขปัญหาสภาพดิน

หน่วยงานรับผิดชอบ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

หลักการและเหตุผล

เพื่อทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพของดิน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ไขปัญหาดิน ปรับปรุงและพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ควบคุมศัตรูพืช และ รักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร เกษตรกร และประชาชนทั่วไป ซึ่งจะช่วยในการลดการใช้ปุ๋ยเคมีสารเคมีทางการเกษตร ลดต้นทุนการผลิตเพิ่มผลผลิตพืช และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อ ปรับปรุงดิน เพิ่มธาตุอาหาร ฮอร์โมนพืช และรักษาสิ่งแวดล้อม” เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกร ประชาชน และบุคคลที่สนใจ และ เพื่อตอบสนองนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการลดต้นทุนการผลิตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. อบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้เกษตรกร เพื่อปรับปรุงดิน เพิ่มธาตุอาหาร ฮอร์โมน พืช และรักษาสิ่งแวดล้อม
2. ส่งเสริมให้เกษตรกร และประชาชนทั่วไป ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร
3. สร้างเครือข่ายขยายผลสู่ชุมชน โรงเรียน สถานศึกษา กลุ่มเกษตรกร และองค์กรเอกชน

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน 50 ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 1-10 ตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
2. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรร่วมดำเนินโครงการ

3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม
4. อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องสภาพดินพร้อมแก้ไขปัญหาสภาพดิน

ตารางแผนการปฏิบัติงาน

รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ปริมาณงาน	ระยะเวลาดำเนินการ									
		จ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย
1. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการศูนย์ ฯ	1 ครั้ง 1 วัน		↔								
2. คัดเลือกสมาชิกร่วมโครงการ	50 ราย			↔							
3. จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม	1 ครั้ง 1 วัน			↔							
4. ถ่ายทอดความรู้	1 ครั้ง 1 วัน					↔					
5. ติดตามและประเมินผลโครงการ						↔					

งบประมาณ

- ค่าอาหาร,อาหารว่าง และเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 50 ราย จำนวน 1 วัน ๆ ละ 150 บาท เป็นเงิน 7,500บาท
  - ค่าชุดตรวจวิเคราะห์ดิน จำนวน 5,000 บาท จำนวน 4 ชุด เป็นเงิน 20,000
  - ค่าวัสดุสำหรับเกษตรกรจำนวน 50 คนๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 5,000 บาท
- รวมงบประมาณ 32,500 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจเรื่องสภาพดินพร้อมแก้ไขปัญหาสภาพดิน
2. ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี

3. ลดต้นทุนการผลิต

6. ชื่อโครงการ : โครงการเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล

หน่วยงานรับผิดชอบ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมีบทบาทอย่างมากในการที่จะร่วมพัฒนาอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพการเกษตรซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของตำบลในระดับตำบลมีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลซึ่งมีคณะกรรมการที่ได้มาจากตัวแทนของเกษตรกร ผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างภาครัฐและประชาชนโดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกมีบทบาทหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร รับเรื่องปัญหาด้านการเกษตร ปฏิบัติงานอื่นตามนโยบายของรัฐ เช่นการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามโครงการประกันรายได้ การสำรวจข้อมูลเกษตรกรที่ประสบภัยธรรมชาติ การจัดทำเวทีประชาคมเพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาการเกษตร เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้ดำเนินการการแก้ไขปัญหาการเกษตรในตำบล และร่วมกันพัฒนาอาชีพการเกษตร สร้างรายได้ของเกษตรกรให้เพิ่มขึ้น จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวต้องใช้งบประมาณในการประชุมประจำเดือน การจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งการจัดทำเวทีชุมชน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ถึงประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะเกษตรกร

ดังนั้นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก จึงขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแกเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปตามภารกิจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก
2. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรโดยใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกการทำงาน

เป้าหมาย

1. คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก มีการประชุมจำนวน 12 ครั้ง / ปี
2. มีการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร
3. จัดทำเวทีชุมชน 1 ครั้ง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

4. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร เดือนละ 1 ครั้ง

แผนการดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา
1	ประชุมกรรมการศูนย์ฯ/จัดเก็บข้อมูล	ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570
2.	กิจกรรมการจัดเวทีชุมชนเพื่อทำแผนพัฒนา การเกษตร	เมษายน- พฤษภาคม 2566 - 2570
3.	การจัดทำข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570
4.	การติดตามประเมินผล	ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2566 – กันยายน 2570

งบประมาณ

- 1.ค่าตอบแทนคณะกรรมการศูนย์ฯ จำนวน 15 คนๆ ละ 12 ครั้ง/ปี เป็นเงิน 18,000 บาท
  2. เงินสมทบจากศูนย์ฯ เป็นเงิน 2,000 บาท
- รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 20,000 บาท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก่งแกได้ปฏิบัติงานสำเร็จตามบทบาทหน้าที่
2. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรโดยใช้ศูนย์ศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกการทำงาน

7. **ชื่อโครงการ :** ส่งเสริมการไถกลบตอซัง งดเผาฟาง และตอซังฟืช ในนาข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดภาวะหมอกควันในพื้นที่การเกษตร

หน่วยงานรับผิดชอบ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแก้งแก อำเภอกอสุ่มพิสัย

หลักการและเหตุผล

ทรัพยากรดินเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันทรัพยากรดินอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มของประชากร ทำให้มีการนำเอาที่ดินมาใช้ในกิจการต่าง ๆ โดยขาดความระมัดระวัง และการบำรุงรักษาตลอดจนมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพของดิน ซึ่งมีผลกระทบต่อ การปรับ โครงสร้างดินและธาตุที่จำเป็นแก่พืช ส่งผลทำให้ดินเสื่อมสภาพ อินทรีย์วัตถุลดลง ดินแปรสภาพ และเกิดกรดในดิน ดังนั้น การนำวิธีเขตกรรมมาใช้ในการเกษตร เช่น การไถกลบตอซังฟืช การ ฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพเพื่อย่อยสลายตอซังข้าว หรือนำเอาเศษฟืช จากไร่นา มาผลิตเป็นปุ๋ยหมัก หรือน้ำหมักชีวภาพ จะเป็นการใช้วัสดุให้เกิดประโยชน์ ทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นและลดต้นทุน การผลิต เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร สำนักงานเกษตรอำเภอกอสุ่มพิสัย จึงจัดทำโครงการการไถกลบ ตอซัง งดเผาฟางและตอซังฟืช ในนาข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดภาวะหมอกควันใน พื้นที่การเกษตร เพื่อให้โครงสร้างของดินมีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการผลิตภาคการเกษตรเป็นการ ใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรไถกลบตอซัง งดการเผาฟางและตอซังฟืช ในนาข้าว เป็นการลดหมอกควันในพื้นที่เกษตร เป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

๒. เพื่อให้เกษตรกรได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีเข้าใจแนวทางการทำการเกษตรที่ปลอดภัยและมีจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ความรู้และสาคิตใด กลบตอซัง											
5. ติดตามและ ประเมินผลโครงการ					←→						

งบประมาณ

- ค่าจัดกิจกรรมรณรงค์และถ่ายทอดองค์การจัดการดินและไถกลบตอซังพืชในนาข้าว จำนวน 1 ครั้ง (1 กลุ่มๆละ 100 ราย) ค่าใช้จ่ายจัดกิจกรรมครั้งละ 30,000 บาทเป็นเงิน 30,000 บาท

- ค่าอาหารสำหรับเกษตรกรจำนวน 100 ราย จำนวน 1 มื้อ ๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 10,000 บาท

- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับเกษตรกรจำนวน 100 ราย จำนวน 2 มื้อ ๆ ละ 25 บาท เป็นเงิน 5,000 บาท

- ค่าเวทีกิจกรรม,เอกสารเผยแพร่,ป้ายรณรงค์ อื่นๆ เป็นเงิน 15,000 บาท

รวมงบประมาณ 30,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการดิน การไถกลบตอซังพืช และการปรับปรุงบำรุงดินในนาข้าวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒.พื้นที่การเกษตรได้รับการฟื้นฟูการจัดการดินที่เหมาะสม เกษตรกรลดการเผาทำลายตอซังพืช ลดหมอกควันในพื้นที่การเกษตร

๓.พื้นที่หมู่บ้านและชุมชนมีแปลงสาธิตจุดเรียนรู้สำหรับเป็นต้นแบบและศึกษาดูงานได้

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

คำอธิบายกลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๔

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีสีน้ำตาลปนเทา หรือสีน้ำตาล หรือสีเทาปนสีเขียวมะกอกมีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลแก่ อาจพบก้อนปูนก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็ก และแมงกานีสในชั้นดินล่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว พบตามที่ราบเรียบหรือที่ราบลุ่มระหว่างคันดินริมลำน้ำ กับลานตะพักลำน้ำค่อนข้างใหม่ น้ำแข็ง ในฤดูฝนลึก ๓๐ - ๕๐ ซม. นาน ๔-๕ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง pH ๕.๕-๖.๕ ถ้าหากดินมีก้อนปูนปะปนอยู่ pH จะเป็น ๗.๐-๘.๐ ได้แก่ ชุดดินชัยนาท ราชบุรี ท่าพล และสระบุรี, บางมูลนาก ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา บางแห่งยกร่องเพื่อปลูกพืชผักหรือไม้ผล ซึ่งมักจะทำให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ในฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน ๔ - ๕ เดือน

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : สภาพพื้นที่ราบลุ่มมีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงเกือบราบเรียบ ดินมีสภาพการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว ในช่วงฤดูฝนมีน้ำขังที่ผิวดินเป็นระยะเวลา ๔-๕ เดือน เนื้อดินเป็นดินเหนียวเก็บกักน้ำได้ดี จึงเหมาะสมที่จะใช้ในการทำนามากกว่าการปลูกพืชอย่างอื่น อย่างไรก็ตามหลังการเก็บเกี่ยวข้าวหรือในช่วงฤดูแล้งกลุ่มชุดดินนี้ สามารถใช้ในการปลูกพืชไร่หรือพืชผักที่มีอายุสั้นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากดินมีความชื้นพอที่จะปลูกได้และดินกลุ่มนี้พบบริเวณที่อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำสายสำคัญจึงสามารถที่จะนำน้ำจากแม่น้ำดังกล่าวมาใช้เสริมในการปลูกพืชได้และได้มีการปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มชุดดินที่ ๗

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีสีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีแดงปนเหลือง สีน้ำตาลปนแดง หรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน กลุ่มดินนี้เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว พบตามพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ฤดูฝนขังน้ำลึก ๓๐-๕๐ ซม. นาน ๓ - ๔ เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง pH ๖.๐-๗.๐ ได้แก่ชุดดินนครปฐม ผักกาด เดิมบางอุตรดิตถ์ ท่าตูม สุโขทัย พิจิตรปัจจุบันบริเวณส่วนใหญ่ใช้ทำนา ถ้าหากมีการชลประทานและการจัดการที่ดีสามารถทำนาได้ ๒ ครั้ง ให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน ๓ - ๕ เดือน

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นที่ ลักษณะเนื้อดินและการระบายน้ำของดิน กลุ่มชุดดินที่ ๗ มีความเหมาะสมในการทำนามากกว่าปลูกไร่ ไม้ผล และพืชผัก ซึ่งเกษตรกรได้ใช้ทำนาอยู่แล้วในช่วงฤดูฝน อย่างไรก็ตามกลุ่มชุดดินนี้ยังสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักต่าง ๆ ได้ในช่วงฤดูแล้งถ้ามีแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำชลประทานช่วยเสริม

กลุ่มชุดดินที่ ๑๗

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทราย หรือดินร่วนสีน้ำตาล , น้ำตาลปนเทา ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียว มีสีน้ำตาลอ่อน , สีเทาอ่อน, สีเทาปนชมพู พบจุดประพวกสีน้ำตาลปนเหลือง สีแดงปนเหลืองหรือสีแดงปะปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ พบตามพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ บริเวณลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแช่ขังลึก ๓๐-๕๐ ซม. นาน ๒-๔ เดือน เป็นดินลึกมาก ดินมีการ

ระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ pH ๔.๕-๕.๕ ได้แก่ชุดดินหล่มเก่า ร้อยเอ็ด เรณู และสายบุรี สุไหโรปาดิ โคนเคียน วิสัย สงขลา บุนนทริก ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา บางแห่งใช้ปลูกพืชไร่หรือไม้ยืนต้น แต่มีปัญหาเรื่องการแข่งขันของน้ำในฤดูฝน

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ฤดูฝนขังน้ำนาน ๒ - ๔ เดือน ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

ความเหมาะสมของกลุ่มชุดดินสำหรับการปลูกพืช : โดยทั่วไปแล้วกลุ่ม

ชุดดินที่ ๑๗ มีศักยภาพเหมาะสมที่จะใช้ในการทำนามากกว่าการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และพืชผักในช่วงฤดูฝน แต่สามารถปลูกพืชไร่หรือพืชผักที่มีอายุสั้นได้ในช่วงฤดูแล้ง ถ้ามีแหล่งน้ำธรรมชาติหรือน้ำชลประทานเข้าถึง

กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สีเทาปนน้ำตาลอ่อน, สีน้ำตาลปนแดงอ่อน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีเทาปนน้ำตาล, สีเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลแก่ สีแดงปนเหลืองปะปน เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำพบบริเวณ พื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบตามลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแช่ขังลึก ๓๐ ซม. นานประมาณ ๔ เดือน เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ดินชั้นบน pH ๖.๐-๗.๐ ส่วนดินชั้นล่าง pH ประมาณ ๕.๕-๖.๕ ได้แก่ชุดดินเขาย้อย ชลบุรี และโคกสำโรง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา บางแห่งใช้ปลูกอ้อย หรือปลูกพืชล้มลุกในฤดูแล้ง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินเป็นดินทรายหยาบ พืชมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน ๔ เดือน

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๑๘ พบบริเวณที่ราบต่ำ สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงเกือบราบเรียบ ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว ในช่วงฤดูฝนมีน้ำขังนานระหว่าง ๓-๔ เดือน จึงมีศักยภาพเหมาะสมในการทำนามากกว่าการปลูกพืชไร่ พืชผักและไม้ผล ยกเว้นถ้าได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาน้ำขังและการระบายน้ำของดิน อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักอายุสั้นได้ ในช่วงฤดูแล้ง ถ้ามีน้ำชลประทานและแหล่งน้ำธรรมชาติเสริม

กลุ่มชุดดินที่ ๒๐

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนดินเหนียว มีสีน้ำตาลอ่อนหรือสีเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงปะปนมีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบหรือราบเรียบ ตามลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแช่ขัง ๓๐-๑๐๐ ซม. นาน ๓-๔ เดือน เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ดินชั้นบน pH ประมาณ ๖.๐-๗.๐ จะมีเกลือโซเดียมสูง แต่ถ้ามีก้อนปูนปะปนมี pH ประมาณ ๗.๐-๘.๐ ดินกลุ่มนี้ฤดูแล้งจะมีคราบเกลือเกิดขึ้นได้แก่ ชุดดินหนองแก กุลาร้องไห้ อุดร ร้อยเอ็ด ประเภทที่มีคราบเกลือ ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ทำนาบริเวณที่เค็มจัดจะปรากฏมีคราบเกลือบนผิวดิน ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรไม่ได้ มีแต่ป่าละเมาะ ไม้พุ่มหนาม ขึ้นกระจัดกระจายเป็นหย่อม ๆ บางแห่งเป็นแหล่งทำเกลือสินเธาว์

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินค่อนข้างเป็นทราย ดินเค็มมีคราบเกลือลอยตามผิวดิน ฤดูฝนขังน้ำนาน ๓ - ๔ เดือน ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : ในสภาพปัจจุบันกลุ่มชุดดินที่ ๒๐ ไม่มีความเหมาะสมในการปลูกพืชเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีปริมาณเกลืออยู่สูง แต่มีบางพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์ในการทำนาถ้ามีน้ำเพียงพอ

ในบางช่วงที่มีน้ำไม่พอหรือฝนไม่ตกดินจะแห้ง ข้าวที่ปลูกมักจะตายเนื่องจากความเค็มของดิน ในฤดูแล้งไม่สามารถปลูกพืชไร่และพืชผักได้

กลุ่มชุดดินที่ ๒๒

ลักษณะโดยทั่วไป : หน่วยที่ดินเป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทราย ดินทรายปนดินร่วนสีพื้นเป็นสีเทาหรือน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง หรือสีเหลืองปนน้ำตาลอ่อน และอาจพบศิลาแลงอ่อนในดินชั้นล่าง มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาตินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดแก่ ค่าความเป็นกรด เป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕ บริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ในฤดูฝนใช้ปลูกข้าว บางแห่งยังคงสภาพเป็นป่าอยู่ หรือใช้ปลูกไม้ยืนต้น แต่ถ้ามีปัญหาเรื่องการแข่งขันของน้ำในช่วงฤดูฝน ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ ชุดดินน้ำกระจาย ชุดดินสีทนม ชุดดินสันทราย และชุดดินชัยภูมิ

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ของหน่วยที่ดินนี้ได้แก่ ดินค่อนข้างเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช

โดยทั่วไปศักยภาพของกลุ่มชุดดินที่ ๒๒ เหมาะที่จะใช้ในการทำนาเนื่องจากสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบมีน้ำขังในช่วงฤดูฝน แต่สามารถปลูกพืชไร่หรือพืชผักเช่น ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ข้าวโพด ยาสูบ กระเทียม มะเขือเทศ ฯลฯ ก่อนและหลังการปลูกข้าวถ้ามีน้ำชลประทานหรือมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ปลูกยางพาราและไม้ผล

กลุ่มชุดดินที่ ๒๔

ลักษณะโดยทั่วไป : หน่วยที่ดินเป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินทราย มีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีเทาในชั้นดินล่าง บางแห่งจะพบชั้นที่มีการสะสมอินทรีย์วัตถุ เป็นชั้นบาง ๆ มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบหรือราบเรียบ เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำมาก ปฏิกริยาตินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๕-๖.๕ ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ทำนา หรือปลูกพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และปอ บางแห่งเป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ ตัวอย่างชุดดินที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ ชุดดินอุบล ชุดดินบ้านบึง ชุดดินท่าอุเทน

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินเป็นทรายจัด พืชมักแสดงอาการขาดน้ำในช่วงฝนทิ้ง และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมากความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๒๔ ค่อนข้างไม่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในการปลูกพืชทั้งพืชไร่ ไม้ผล และพืชผัก เนื่องจากเนื้อดินเป็นทรายจัดและความอุดม-สมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ แต่มีศักยภาพเหมาะที่จะใช้ในการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์หรือพัฒนาเป็นทุ่งหญ้า อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์ในการทำนา ปลูกพืชไร่ และไม้ผลบางชนิด แต่ให้ผลผลิตต่ำ หรือค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะใช้ทำนามักได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากดินเก็บกักน้ำไม่ค่อยอยู่

กลุ่มชุดดินที่ ๓๓

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทรายแป้ง ดินมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดง บางแห่งในดินล่างลึก ๆ มีจุดประสีเทาและน้ำตาล อาจมีแร่ไมก้าหรือก้อนปูนปะปน เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบนสันดินริมน้ำเก่าและเนินตะกอนรูปพัด มีพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชันประมาณ ๒-๑๒ % เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑

เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ดินชั้นบนมี pH ประมาณ ๖.๕-๗.๕ ได้แก่ชุดดินดง
ยางเอน ชุดดินกำแพงแสน ชุดดินกำแพงเพชร และชุดดินลำสนธิ ชาติพนม

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : มีความเสี่ยงต่อการขาดน้ำได้ในบางปี

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๓๓ มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชหลายชนิด
ทั้งพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล และทำนาข้าว ซึ่งได้ใช้ประโยชน์ดังกล่าวนี้อยู่ในภาคต่าง ๆ ที่พบดินกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตาม
เพื่อให้เกษตรกรมีทางเลือกในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพ

กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาล สี
เหลือง หรือสีแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังของหินเนื้อหยาบ
พบบริเวณพื้นที่ดินที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นจนถึงที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่มีความลาดชันประมาณ ๓ - ๒๐ %
และบางส่วนมีความลาดชันประมาณ ๒๐ - ๓๕ % เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑.๕๐
เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ pH ประมาณ ๔.๕ - ๕.๕ ได้แก่ ชุดดินดอนไร่ โคราช สะตึก
วาริน ยโสธร และด่านซ้าย มาบบอน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด
ข้าวฟ่าง อ้อย ปอ งา และถั่ว บางแห่งใช้ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นบางชนิด

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย มีการอุ้มน้ำต่ำถึงปานกลาง น้ำใต้ดินลึก มี
การกักความร้อนของดินปานกลางถึงรุนแรง บริเวณที่ความลาดชันสูงเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ดินมีความอุดม
สมบูรณ์ต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๓๕ มีศักยภาพในการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืน
ต้น ตลอดทั้งพัฒนาทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์มากกว่าที่จะนำมาใช้ทำนา หรือปลูกข้าวที่ต้องการน้ำขัง เนื่องจากเป็นที่
ดอนสภาพพื้นที่ ลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชันเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วน
เหนียวปนทราย การระบายน้ำดี เนื้อดินมีความพรุนมาก เก็บกักน้ำไม่ค่อยอยู่

กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายละเอียด มีลักษณะการทับถมเป็นชั้น
ของตะกอนลำน้ำในแต่ละช่วงเวลา ดินมีสีน้ำตาล อาจพบจุดประสีน้ำตาลเข้มในดินชั้นล่างเกิดจากวัตถุต้น
กำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณสันดินริมน้ำที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชันประมาณ ๐
- ๒ % เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินลึก ประมาณ ๑ เมตร ในฤดูฝนมีความอุดม
สมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง pH ๕.๐-๗.๐ ได้แก่ ชุดดินเชียงใหม่ ท่าม่วง ป่าสัก และดอนเจดีย์ ชุมพลบุรี
ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้เป็นที่อยู่อาศัย ปลูกพืชผักและสวนผลไม้ บางแห่งปลูกยาสูบโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
ภาคเหนือ

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย ในบางปีจะมีน้ำท่วมฉับพลันจากแม่น้ำ
และอาจเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำขณะฝนทิ้งช่วง

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๓๘ มีความเหมาะสมในการปลูกพืชไร่ พืชผัก และไม้ผล
หลายชนิด แต่ไม่ค่อยเหมาะสมถึงไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่อำนวย

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทราย ดินสีน้ำตาลอ่อน สีเหลืองหรือแดง บางแห่งอาจ
พบจุดประสีในดินชั้นล่าง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดพวกตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพังของหินเนื้อหยาบ
พบบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จนถึงพื้นที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่มีความลาดชันประมาณ ๒ - ๒๐ % และ

บางส่วนมีความลาดชันประมาณ ๒๐ - ๓๕ % เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑ เมตร ตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่า pH ๔.๕ - ๕.๕ ได้แก่ชุดดินสันป่าตอง เขาพลอง ชุดดินหุบกระพง และชุดดินยางตลาด ชุมปาง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ปอ ข้าวโพด และถั่ว บางแห่งมีสภาพเป็นป่าละเมาะ หรือทุ่งหญ้าธรรมชาติ

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินเป็นทรายจัด น้ำซึมผ่านชั้นดินได้เร็วมาก ดินอุ้มน้ำต่ำ ระดับน้ำใต้ดินต่ำมาก ดินมีการกัดกร่อนในบริเวณที่มีความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ ของดินต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๔๐ มีความเหมาะสมในการปลูกพืชไร่ และไม่ผลค่อนข้างไม่เหมาะสมที่จะนำมาปลูกพืชผัก และไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการทำนา เนื่องจากเนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายและสภาพพื้นที่ไม่อำนวย แต่สามารถใช้ประโยชน์ในการปลูกไม้โตเร็วและปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ได้ดี

กลุ่มชุดดินที่ ๔๑

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นดินทรายหรือดินทรายปนดินร่วน ลึก ๕๐ ซม. ดินชั้นถัดไปเป็น ดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วน เป็นดินสีน้ำตาลเข้ม เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุน้ำ พามาจากบริเวณที่สูงทับอยู่ บนชั้นดินที่สลายตัวผุพังของหินพื้น หรือเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดต่างชนิดต่างยุค พบบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาดบนลานตะพักลำน้ำระดับกลาง มีความลาดชันประมาณ ๒ - ๑๒ % เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๓ เมตร ในฤดูแล้งมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ pH ๖.๐-๘.๐ ได้แก่ชุดดินกำบัง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ เช่น ปอแก้ว มันสำปะหลัง อ้อย ปอ ข้าวโพด ฝ้าย ถั่ว และยาสูบ บางแห่งเป็นป่าเต็งรัง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินเป็นทราย มีการอุ้มน้ำต่ำถึงปานกลาง มีการกัดกร่อนที่ความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๔๑ มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชไร่ ไม่ผลไม่ยั่งยืน หรือไม่ผลบางชนิด แต่ไม่เหมาะสมในการทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่และเนื้อดินไม่อำนวย

แนวทางแก้ไขดินมีปัญหาจังหวัดมหาสารคาม

ดินเค็ม

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชทนเค็มและพืชชอบเค็ม เช่น ข้าวทนเค็ม และปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้โตเร็วที่มีรากลึก และในการปลูกควรเลือกพื้นที่ที่มีคราบเกลือไม่มากนัก และมีน้ำชลประทานสำหรับใช้ในการเพาะปลูกด้วย

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อปรับโครงสร้างของดิน

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ควรมีวัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันไม่ให้เกลือขึ้นมาอยู่ที่ผิวดิน

ดินตื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชที่มีระบบรากสั้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก นอกจากนี้ยังสามารถปลูกไม้ผลบางชนิดที่มีระบบรากไม่ลึกมากได้ เช่น มะม่วง น้อยหน่า มะขาม เป็นต้น

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น สาร พด.ต่าง ๆ

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ในกรณีที่ปลูกพืชไร่ ควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบหรือปลูกพืชคลุมดินร่วมด้วย

ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ควรเป็นพืชที่มีระบบรากตื้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก และปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก เป็นต้น

- หลีกเลี่ยงการปลูกไม้ยืนต้นเพราะรากพืชไม่สามารถขนไชลงไปในดินชั้นล่างได้ ส่งผลให้พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้

ดินตื้นและมีความลาดชันสูง

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ควรปล่อยให้คงสภาพตามธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้หรือไม้พุ่ม

- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ดังกล่าว ควรปลูกไม้ผลบางชนิด เช่น น้อยหน่า มะม่วง มะขาม เป็นต้น และควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำแนวรั้วหญ้าแฝก ปลูกพืชสลับเป็นแถบหรือปลูกพืชคลุมดินต่างๆ เพื่อลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดิน และพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ดินทรายจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรจัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปีร่วมกับปลูกพืชบำรุงดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ อาจใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมด้วยเพื่อปรับโครงสร้างของดิน และเนื่องจากสภาพพื้นที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดน้ำสูงจึงต้องจัดการน้ำอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพราะตามสภาพธรรมชาติดินชนิดนี้มีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ต่ำ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ในแปลงควรปลูกพืชปุ๋ยสด ปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชแซม นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ดินเหนียวจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรมีการไถหว่านร่อง เพื่อช่วยให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้นและควรปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือปลูกพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูก

พืชสลักเป็นแถบ มีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น การสร้างคันดิน ทำชั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น และจัดหาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง

พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากมีความลาดชันสูงมาก เสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดิน ควรรักษาไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติและสร้างสวนป่า หรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ จำเป็นต้องมีการศึกษาทรัพยากรของแต่ละพื้นที่หรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืชชนิดต่างๆ และจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก และชุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่างเพื่อรักษาเสถียรภาพของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

แนวทางการจัดการดินมีปัญหา(ดินทราย)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
<p>ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง</p> <p>๑.พันธุ์ไวต่อช่วงแสงปลูกได้เฉพาะ ฤดูนาปี ได้แก่ น้ำสะกวย ๑๙, หางยี ๗๑, เหนียวอุบล ๑, เหนียวอุบล ๒, ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, เหนียวสันป่าตอง, ชุมแพ ๖๐, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, ขาวตาแห้ง ๑๗, กข 6, กข ๘ และ กข ๑๕</p> <p>๒.พันธุ์ไมไวต่อช่วงแสงปลูกได้ทั้งฤดูนาปีและนาปรัง ได้แก่ กข ๑, กข ๒, กข ๓, กข ๔, กข ๕, กข ๗, กข ๙, กข ๑๐, กข ๑๑, กข ๒๑, กข ๒๓, สุพรรณบุรี ๖๐</p> <p>๒, พิษณุโลก ๖๐-๒, ข้าวหอมคลองหลวง๑, ปทุมธานี1, สุรินทร์ และเหนียวสกลนคร</p> <p>๓.พันธุ์ข้าวที่ทนเค็ม ได้แก่ ขาวดอกมะลิ๑๐๕, ขาวตาแห้ง ๑๗, คำผาย ๔๑, เก้ารวง ๘๘, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, กข ๑, กข ๖, กข ๗, กข ๘ และ กข ๑๕</p>	<p>- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระถางนาไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขาดน้ำ</p> <p>- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ</p>	<p>แก้ไขโดยปรับกระถางนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape)</p> <p>แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ - โกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน - โกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงโกลบ - ปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด
	<p>- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม</p>	<p>แนวทางแก้ไข และปรับปรุงดินเค็ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาปลูก - ปล่อยให้น้ำขังในแปลง ๒-๓ วัน แล้วระบายออก จะช่วยลดความเค็มของดินได้ - ปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้ <p>ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๔-๕ ตันต่อไร่อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ดินร่วนซุยและช่วยชะล้างเกลือออกไป ทำให้ความเค็มของดินลดลง</p> <p>ใส่วัสดุปรับปรุงดิน ได้แก่ แกลบ และซีลี้อย เป็นต้น ซึ่งอัตราการใส่แกลบที่เหมาะสม ๒-๕ ตันต่อไร่ เพื่อให้ดินไม่แน่นทึบ รากพืชชอบไชได้สะดวก ทำให้ต้นข้าวแข็งแรงต้านทานโรคได้ดี โกลบพืชปุ๋ยสด ซึ่งได้แก่</p>

		โสนอัฟริกัน โสนคางคก และอื่นๆ ก่อนปลูกข้าวประมาณ ๓ เดือน แล้วไถ กลบเมื่อพืชปุ๋ยสดอายุ ๖๐ วัน และพักดิน ๓๐ วัน ก่อนปลูกข้าว
--	--	---

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง(ต่อ)	- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม	- ควรปลูกไม้ยืนต้นที่ทนเค็ม เช่น ต้นกระถินออสเตรเลีย บนคันนาเพื่อลด การแพร่กระจายเกลือไปยังพื้นที่ข้างเคียงที่ไม่เป็นดินเค็ม
	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ - อัตราปุ๋ย สำหรับข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยให้ใส่ช่วงปักดำสำหรับนาหว่านใส่หลังข้าววงอก ๑๕-๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะข้าวแตกกอใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ ๓ ระยะออกช่อดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ - อัตราปุ๋ยสำหรับข้าวไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อ ไร่ ช่วงปักดำ สำหรับนาหว่านใส่หลังข้าววงอก ๑๕ - ๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะออกช่อดอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
พืชไร่ และ พืชผัก	- ดินค่อนข้างเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๒ ตันต่อไร่ - โถกลบพืชปุ๋ยสดจากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ปอเทือง ถั่วพุ่ม ถั่วดำ หรือ โสน ต่างๆ เมื่อพืชปุ๋ยสดออกดอกได้ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก่อนปลูกพืช ๒ สัปดาห์ - ใช้วัสดุคลุมดิน เช่น ฟางข้าวหรือเศษพืชต่างๆ เพื่อรักษาความชื้นแกดิน - พัฒนาแหล่งน้ำเสริม เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำ ทำให้ดินแห้ง โดยเฉพาะ ในช่วงฤดูแล้ง
อ้อย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาด ธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันร่องพร้อมปลูก ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี สูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ เมื่ออ้อยอายุประมาณ ๒-๓ เดือน สำหรับอ้อยต่อ จะใช้ปุ๋ยและอัตราเดียวกันและใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังจาก ทำการตัดแต่งต่อ ประมาณ ๑-๔ สัปดาห์ ครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรกประมาณ

		๒-๓ เดือน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ อัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นแปลง ปลุกและต้นอ้อย ทุก ๒๐ วัน
--	--	---

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
มันสำปะหลัง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ อัตรา ๗๕-๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๗-๑๔ อัตรา ๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อมันสำปะหลังอายุประมาณ ๑-๓ เดือน โดยใส่ข้าง แถวปลูกแล้วพรวนกลบ - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการไถกลบพืชปุ๋ยสด เมื่ออายุ ๖๐ วัน และหว่าน ปุ๋ยคอกก่อนปลูก
ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๓๐-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองกันหลุม ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ครั้งเดียวก่อนปลูก หรือหลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจาง ด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตรฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล

<p>ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ร่องกันหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวโพดอายุ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐0 มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>ข้าวโพดฝักสด ได้แก่ข้าวโพดหวานและข้าวโพดข้าวเหนียว</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก ร่องกันหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุได้ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>

<p>การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช</p>	<p>ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน</p>	<p>แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ</p>
<p>แตงโม</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่องกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๔-๑๐-๓๐ อัตรา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อแตงโมอายุ ๓๐ วัน</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>พืชผักต่างๆ พืชผักรับประทานใบ และลำต้น เช่นคะน้า</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>แก้ไขโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ดังนี้</p> <p>- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์สูตร พด.๒ จำนวน ๑๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง โดยเจือจาง</p>

ผักกาดขาว กะหล่ำปลี และกะหล่ำดอก		<p>ด้วยน้ำ ๑๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน</p> <p>แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีตามชนิดของพืช ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๑๐-๑๐ อัตรา ๕๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังปลูก ๕-๗ วัน ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุประมาณ ๓ สัปดาห์
พืชผักรับประทานผล เช่น พริก มะเขือเทศ มะเขือต่าง ๆ และแตงต่าง ๆ	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	<ul style="list-style-type: none"> - ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๖๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังย้ายกล้า ๗ วัน และครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๔๐-๕๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕-๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐๐-๑๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน โดยใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตรา ๓-๕ กิโลกรัมต่อหลุมตอนเตรียมหลุมปลูก - ใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า ใบไม้ หรือปลูกพืชคลุมดิน ระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น(ต่อ)	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	- พัฒนาแหล่งน้ำเสริมในการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งดินจะแห้งทำให้พืชที่ปลูกขาดน้ำ
มะม่วง	-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ตามชนิดของพืช ดังนี้

		<p>- ก่อนปลูกรองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกในอัตรา ๕-๑๐ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๓ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>- อายุ ๓ ปี ขึ้นไปซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต จะแบ่งระยะการใส่ปุ๋ยเป็น ๔ ระยะ ดังนี้</p> <p>ระยะบำรุงต้นหลังเก็บเกี่ยวใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และให้ซ้ำอีกครั้งเมื่อมะม่วงแตกใบอ่อน ชุดที่ ๒</p> <p>ระยะสร้างตาดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น สำหรับมะม่วงอายุ ๒-๔ ปี มะม่วงอายุ ๕-๗ ปี ใส่อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และมะม่วงอายุ ๘ ปี ขึ้นไปใส่อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>ระยะบำรุงผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>ระยะปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p>
มะขาม	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>ยังไม่ให้ผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้งต่อปี</p> <p>ให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๐.๕ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง คือ ต้นและปลายฤดูฝน</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ลำไย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยคอกอัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น และใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>อายุ ๑-๓ ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>อายุ ๔ ปี ช่วงต้นเดือนสิงหาคม ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับใส่ปุ๋ยสูตร ๐-๕๒-๓๔ อัตรา ๐.๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นทุก๗ วัน ประมาณ ๓ ครั้ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน เพื่อไม่ให้ลำไยแตกใบใหม่</p> <p>อายุ ๕ ปี ซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต ให้กระตุ้นการแตกใบอ่อนชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงพักตัวพร้อมต่อการออกดอกให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงติดผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ก่อนเก็บผลผลิต ๑ เดือนใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น หลังเก็บผลผลิตใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๕ กิโลกรัมต่อต้นและ ใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p>
กล้วย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อัตรา ๔.๕ กิโลกรัมต่อหลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้ง เมื่อกกล้วยอายุ ๑ เดือน ๔ เดือน และระยะออกดอก</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ยางพารา	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- รองกันหลุมด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๓-๐ อัตรา ๑๗๐ กรัมต่อหลุมร่วมกับใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ในช่วงปีที่ ๒-๖ ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ โดยในปีที่ ๑ ใช้อัตรา ๓๐๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๒ ใช้อัตรา ๔๕๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๓ ใช้อัตรา ๔๖๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๔ ใช้อัตรา ๔๘๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๕ ใช้อัตรา ๕๒๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๖ ใช้อัตรา ๕๔๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้เศษใบยางพาราที่ร่วงหล่นทำปุ๋ยหมักสูตรพด. ๑ และผสมจุลินทรีย์ป้องกันโรคราและโคนเน่าของพืชโดยใช้สูตร พด.๓ โรยใส่ระหว่างแถวต้นยางพารา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่พร้อมนำปุ๋ยอินทรีย์น้ำอัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นระหว่างแถวยางพาราที่โคนต้นสูงขึ้นมาจากพื้นดิน ประมาณ ๒ เมตร ทุก ๒ เดือน</p>
ยูคาลิปตัส	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารใกล้เคียงกัน อัตรา ๕๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง โดยใส่ ๓ ครั้ง ครั้งแรกรองกันหลุมก่อนปลูก ครั้งที่ ๒ หลังปลูก

		<p>๑๕ วัน และครั้งที่ ๓ ใส่ช่วงปลายฝน</p> <p>เมื่อยุคาลิปต์อายุ ๒-๔ ปี ให้ใส่ปุ๋ยครั้งละ ๕๐ กรัมต่อต้น ในช่วงปลายฝน</p>
ไม้ผล - ไม้ยืนต้น	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- พื้นที่ที่มีความชื้นสูง ใส่ปุ๋ยแบบหลุม โดยขุดหลุมรอบโคน หรือสองข้างลำต้นแล้ว กลบ</p> <p>- วางแนวปลูกเป็นแถวตามแนวระดับ แล้วทำการหว่านพืชคลุมดิน</p>

